

SENAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1969-1970.

15 JANVIER 1970.

Projet de loi sur l'enseignement spécial.

EXPOSE DES MOTIFS

MESSIEURS,

Au cours de ces dix dernières années, l'enseignement spécial a conquis droit de cité; il s'est développé d'une manière spectaculaire. Etablissements et sections accueillent aujourd'hui dans notre pays quelque 50.000 enfants et adolescents.

Parents et pouvoirs organisateurs ont compris la nécessité d'un enseignement adapté qui réponde aux besoins des plus déshérités. Sous l'influence de divers facteurs, l'opinion publique a été sensibilisée et les initiatives se sont multipliées. L'Etat a créé un réseau d'enseignement spécial; en outre, il a consenti un effort appréciable pour favoriser la création d'établissements nouveaux et le développement des établissements existants.

Rendons aux précurseurs l'hommage qu'ils méritent; évoquons avec reconnaissance la mémoire d'hommes comme l'Abbé de l'Epée, Itard, Séguin, Braille, Decroly et tant d'autres. Ils ont ouvert la voie mais chacun reconnaît que le moment est venu de donner à l'enseignement spécial la charte qui consacre son existence, qui précise son champ d'application et fixe les limites de son développement.

Pendant des siècles, l'enfance handicapée fut condamnée à la mort, à l'exposition, à l'asile, à la mendicité, parfois même à l'exploitation de son handicap. Le projet de loi

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1969-1970.

15 JANUARI 1970.

Ontwerp van wet op het buitengewoon onderwijs.

MEMORIE VAN TOELICHTING

MIJNE HEREN,

Het buitengewoon onderwijs heeft zich in de loop van de laatste tien jaren op spectaculaire wijze ontwikkeld en vrij algemeen burgerrecht verworven. De verschillende instellingen en afdelingen van ons land nemen inderdaad op het huidige ogenblik zowat 50.000 kinderen en adolescenten op.

Ouders en inrichtende machten hebben de noodzaak ingezien van een aangepast onderwijs, dat tegemoet komt aan de noden van de meest misdeelden onder ons. Onder invloed van verschillende factoren werd de publieke opinie wakker geschud en vermenigvuldigden zich de initiatieven. Het Rijk heeft een net voor buitengewoon onderwijs tot stand gebracht; bovendien heeft het een bijzondere inspanning geleverd om de oprichting van nieuwe en de ontwikkeling van bestaande inrichtingen te bevorderen.

Ere aan wie ere toekomt. Het is met dankbaarheid dat wij de herinnering oproepen van mannen die baanbrekend werk hebben verricht, zoals: Abbé de l'Epée, Itard, Séguin, Braille, Decroly en zovele anderen. Hun arbeid viel in goede aarde en werd voortgezet. Thans ziet evenwel iedereen in dat het ogenblik gekomen is om aan het buitengewoon onderwijs een handvest te geven dat zijn bestaan bezegelt, zijn toepassingsgebied omlijnt en de grenzen van zijn ontwikkeling bepaalt.

Gedurende eeuwen was aan de gehandicapte jeugd een bijzonder treurig lot voorbehouden; dood, opsluiting, verneuring, bedelarij en exploitatie, we noemen slechts enkele

apporte le réconfort à des familles réduites jusqu'ici à la résignation ou à l'anxiété; il apporte à des centaines d'enfants et d'adolescents la promesse d'une insertion dans la société.

C'est à nous qu'il appartient d'aller au-delà de l'assistance en créant des établissements chargés de dispenser à tous les enfants, même aux plus déshérités, une éducation adéquate. L'effort de création doit être poursuivi mais une tâche aussi urgente s'impose à nous : il faut organiser l'enseignement spécial, lui donner un statut, définir au plus tôt une politique cohérente. Cette politique doit avoir pour objet de pourvoir à l'instruction et à l'éducation de tous les handicapés en assurant le développement de leurs aptitudes et en les préparant à la vie familiale, à l'exercice d'une profession, bref à leur intégration sociale.

En proposant le vote de la loi, nous sommes certains de servir l'enfance; c'est notre premier souci, mais nous sommes certains surtout de servir la société tout entière. En effet, l'expérience indique que nous n'avons plus le droit de placer l'accent sur les incapacités ou les insuffisances des enfants handicapés mais qu'au contraire, nous devons construire l'éducation au départ des aptitudes et des capacités positives qu'ils possèdent effectivement.

Dans nombre de ses dispositions, ce projet de loi s'inspire du projet 845/1 déposé par le Gouvernement le 30 juin 1964 et adopté par la Chambre des Représentants en sa séance du 8 avril 1965. Il est sans doute inévitable qu'un domaine aussi complexe que celui de l'enseignement spécial suscite l'éclosion de tendances diverses et parfois contradictoires. Le projet fut remanié en tenant compte des vœux et remarques formulés par les parlementaires et les associations intéressées à la solution des problèmes que pose l'éducation de l'enfance handicapée.

Le 4 décembre 1969, le Conseil d'Etat, section de législation, première chambre, a donné son avis sur le présent projet de loi. Lors de la rédaction définitive du projet, cet avis a été suivi.

Il s'agit d'un projet de loi cadre qui assure à tous les enfants et adolescents le droit de recevoir une éducation qui réponde à leurs besoins et à leurs possibilités. Le droit des parents de choisir le genre d'éducation qu'ils souhaitent pour leur enfant est scrupuleusement respecté. La société se doit, elle, de sauvegarder les droits des enfants; ce n'est que dans les rares cas où les parents refuseraient de suivre les avis donnés par des personnes compréhensives et compétentes susceptibles de les éclairer et de les persuader et ne réussissant pas à les convaincre, qu'une obligation scolaire possi-

van de mensonterende daden die ten overstaan van de gehandicapten werden gesteld. Het wetsontwerp brengt morele steun aan de families die tot op heden slechts konden berusten of vertwijfelen; voor honderden kinderen en jonge mensen houdt het de belofte in van inschakeling in de gemeenschap.

Het is onze taak verder te gaan dan de zuivere bijstandsverlening, en wel door het oprichten van instellingen, die in staat zijn om aan alle kinderen — ook aan de meest benadeelden — een aangepaste opvoeding te verstrekken. De inspanning inzake oprichting van instellingen moet onverpoosd worden voortgezet, maar daarnaast is er een even dringende taak : het buitengewoon onderwijs moet worden opgericht, dit onderwijs moet een statuut krijgen en zo spoedig mogelijk moet een samenhangende onderwijspolitiek vastgelegd worden. Deze politiek moet tot doel hebben aan alle gehandicapten onderricht en opvoeding te verschaffen, door hun bekwaamheden maximaal te ontwikkelen en door hen voor te bereiden op het gezinsleven en op de uitoefening van een beroep, kortom op hun integratie in de gemeenschap.

Wij zijn ervan overtuigd dat wij, door het wetsontwerp ter stemming voor te leggen, de kinderen een dienst bewijzen; dat is onze eerste bekommernis. We zijn er echter vooral van overtuigd dat wij hiermee de hele gemeenschap dienen. De ondervinding heeft ons inderdaad geleerd, dat wij niet langer het recht hebben de nadruk te leggen op de onbekwaamheden of de onvolmaaktheden van de gehandicapte kinderen, maar dat we integendeel hun opvoeding moeten opbouwen vanuit de positieve geschiktheden en mogelijkheden, die zij effectief bezitten.

Meerdere beschikkingen van het hierbij opgestelde wetsontwerp werden ingegeven door het ontwerp n° 845/1, neergelegd door de Regering op 30 juni 1964 en aangenomen door de Kamer van Volksvertegenwoordigers in haar zitting van 8 april 1965. Het is waarschijnlijk niet te vermijden, dat een zo complex probleem als dit van het buitengewoon onderwijs uiteenlopende en zelfs tegenstrijdige strekkingen zal doen ontstaan. Het bestaande ontwerp werd omgewerkt, en daarbij werd rekening gehouden met de wensen en opmerkingen geformuleerd door de politieke mandatarissen en door de verenigingen, begaan met de problematiek gesteld door de opvoeding van de gehandicapte jeugd.

De Raad van State, afdeling wetgeving, eerste kamer, heeft op 4 december 1969 advies uitgebracht over het huidige wetsontwerp. Bij de definitieve redactie van de tekst van het ontwerp werd met dit advies rekening gehouden.

Het gaat hier om een ontwerp van kaderwet, dat aan alle kinderen en jonge mensen het recht waarborgt een opvoeding te zullen ontvangen, die beantwoordt aan hun behoeften en mogelijkheden. Het recht van de ouders om voor hun kinderen dit soort onderwijs te kiezen dat ze wenselijk achten, werd strikt geëerbiedigd. De maatschappij op haar beurt heeft tot plicht de rechten van de kinderen te vrijwaren; wanneer aldus de ouders zouden weigeren de adviezen op te volgen hen verstrekt door begrijpenden en bekwame mensen en zich desgevallend niet laten overtuigen

ble pourrait être imposée. C'est à un magistrat qu'il appartiendra d'en décider.

En ce domaine particulièrement mouvant, il serait dangereux de fixer des règles rigides qui empêcheraient l'exécutif d'appréhender le futur. Seule l'application de la loi permettra d'établir l'inventaire permanent des besoins et ouvrira la voie à des nouvelles recherches éducatives.

Le gouvernement est conscient que l'application de la loi entraînera nécessairement des dépenses nouvelles mais il estime de son devoir d'accorder toute son attention et de prodiguer toute sa générosité pour aider les plus déshérités, ceux qui, précisément en raison de leur handicap, réclament toute sa sollicitude. L'expérience prouve que les efforts consentis réussissent à valoriser ces enfants et adolescents et les conduisent souvent jusqu'à leur intégration dans la société. Ainsi, les charges financières consenties se révèlent-elles autant des dépenses d'investissement que des moyens susceptibles de rendre indépendants et heureux des citoyens désormais à part entière.

En termes d'institution, il est urgent que l'enseignement spécial conquière aujourd'hui la place à laquelle il a droit.

Analyse des articles.

Article premier.

L'enseignement spécial est destiné aux handicapés scolaires c'est-à-dire aux enfants ou adolescents atteints d'une déficience, d'une infirmité, d'une anomalie ou de troubles associés qui les empêchent de tirer profit de l'enseignement dispensé par une école ordinaire.

L'enseignement spécial postule, au même titre que les autres types d'enseignement, l'exploitation maximale des potentialités de chaque handicapé en vue de son épanouissement personnel et de son intégration sociale.

Article 2.

Cet article définit quelques expressions particulières destinées à clarifier le texte du projet.

La définition donnée du chef de famille exprime l'égalité des droits de chacun des conjoints, l'un pouvant indifféremment se substituer à l'autre.

Celle de l'établissement d'enseignement spécial ne nécessite aucun commentaire particulier. L'établissement peut être subdivisé en plusieurs écoles, cours ou sections ainsi qu'on le précisera à l'article 12.

door de gegeven voorlichting — hetgeen in uitzonderlijke gevallen kan voorkomen —, dan zou een eventuele schoolplicht kunnen opgelegd worden. Het hoort tot de bevoegdheid van een magistraat om daarover te beslissen.

Het zou gevaarlijk zijn om op dit terrein, waar de gedachten nog bestendig evolueren, strakke regels vast te leggen, zodat de uitvoerende macht niet in staat zou zijn om de toekomst te omvatten. Alleen de toepassing van de wet zelf kan het mogelijk maken een duurzame omschrijving van de behoeften op te stellen en de weg te openen voor nieuwe opvoedkundige navorsingen.

De Regering is er zich van bewust dat de toepassing van de wet onvermijdelijk nieuwe uitgaven met zich zal meebrengen, maar zij acht het haar plicht al haar aandacht te besteden en al haar edelmoedigheid te wijden aan diegenen, die ingevolge een handicap, haar volledige liefderijkebezorgdheid opeisen. De ervaring heeft geleerd dat de geleverde inspanningen ertoe kunnen leiden om kinderen en jonge mensen een nieuw waardebesef te geven, en dat ze hen bovendien dikwijls in staat kunnen stellen om zich volledig in de gemeenschap te integreren. Er blijkt aldus dat de financiële inspanningen zich kunnen openbaren tegelijk als investeringsuitgaven en als middelen om de onafhankelijkheid en het geluk van voortaan volwaardige burgers te verzekeren.

Het is hoogdringend dat het buitengewoon onderwijs als instelling de plaats krijgt waarop het recht heeft.

Ontleding der artikelen.

Artikel één.

Het buitengewoon onderwijs is bestemd voor pedagogisch gehandicapten, dat wil zeggen voor kinderen en adolescenten die een onvolwaardigheid, een gebrekkigheid, een afwijking, of samengaannde stoornissen vertonen, waardoor ze belet zijn nut te halen uit het onderwijs dat in een gewone onderwijsinrichting wordt verstrekt.

Het buitengewoon onderwijs maakt — met hetzelfde recht als alle andere onderwijsvormen — aanspraak op maximale uitbouw van de mogelijkheden van elke gehandicapte, en wel met het oog op diens persoonlijke ontplooiing en zijn maatschappelijke inordening.

Artikel 2.

Dit artikel geeft, ter verduidelijking van de tekst van het ontwerp, de bepaling van enkele bijzondere uitdrukkingen.

De begripsomschrijving die gegeven wordt aan het gezinshoofd geeft uitdrukking aan de gelijkheid van rechten van elk der echtgenoten, in acht nemende dat zonder onderscheid de een de plaats kan innemen van de andere.

De begripsomschrijving van inrichting voor buitengewoon onderwijs vergt geen bijzonder commentaar. De inrichting kan onderverdeeld zijn in verschillende scholen, leergangen en afdelingen zoals in artikel 12 nader wordt bepaald.

La section d'enseignement spécial est définie comme étant la réunion d'une ou de plusieurs classes de niveau gardien ou primaire ou d'une ou plusieurs années d'études de niveau secondaire annexées à un établissement d'enseignement ordinaire.

La définition de la section d'enseignement spécial ne doit donc pas être confondue avec la section d'établissement ou la section d'école qui représente, dans la terminologie courante, une division d'établissement ou d'école caractérisée par une tendance particulière du programme : par exemple les sections grec-latin, latin-mathématique d'un établissement d'enseignement moyen. Ceci dit, une section d'enseignement spécial de niveau secondaire peut fort bien comprendre, par exemple, plusieurs orientations.

Les homes seront agréés par les autorités qui y placent des handicapés; quant aux familles, elles ne seront autorisées à accueillir un ou plusieurs handicapés que si elles offrent, à l'autorité ou aux autorités qui effectuent le placement, les garanties morales désirables.

Article 3.

Cet article se rapporte aux types d'enseignement spécial qui peuvent être organisés ou subventionnés en vertu de la loi. Ces types d'enseignement spécial seront déterminés par le Roi.

La notion de type d'enseignement spécial est une donnée fondamentale du projet. Il y est fait allusion dans un grand nombre d'articles. C'est pourquoi il a paru nécessaire d'en donner, dans un des premiers articles du projet, une définition claire, bien que formulée en termes très généraux. Il est évident que l'organisation présente et future de l'enseignement spécial est liée à ce problème central puisque chaque type d'enseignement spécial se caractérise, d'une part, par la nature et le degré d'un handicap et les besoins socio-éducatifs qui en découlent et, d'autre part, par les diverses formes d'aide qui peuvent être mises en œuvre pour rencontrer ces besoins. Comme les méthodes spéciales d'éducation évoluent dans le temps, il n'est pas souhaitable que la loi détermine elle-même les types d'enseignement spécial. Les mutations ou restructurations qui s'imposeront à l'avenir pourront ainsi être opérées avec le maximum de souplesse dans le plus grand intérêt des handicapés.

Article 4.

L'enseignement spécial est réservé aux handicapés âgés de 3 à 21 ans, ce qui n'implique aucune extension de l'obligation scolaire, laquelle reste la même pour tout enfant.

Cette disposition volontairement plus souple permet, d'une part, un traitement précoce et d'autre part, une possibilité

De afdeling voor buitengewoon onderwijs wordt bepaald als zijnde een eenheid van één of meer klassen op het niveau van het kleuter- of het lager onderwijs, of één of meerdere leerjaren van secundair niveau, die toegevoegd zijn aan een inrichting voor gewoon onderwijs.

De bepaling van afdeling voor buitengewoon onderwijs mag dus niet worden verward met die van afdeling van een inrichting of van een school, die in de gangbare terminologie een onderafdeling van een inrichting of van een school aanduidt, gekenmerkt door een bijzondere gerichtheid van het leerplan bijvoorbeeld : de afdelingen Latijn-Grieks, Latijn-Wiskunde van een inrichting voor Middelbaar Onderwijs. Nu kan een afdeling voor buitengewoon onderwijs van het secundair niveau bijvoorbeeld heel goed meerdere studierichtingen omvatten.

De tehuizen zullen erkend worden door de overheid die er de gehandicapten plaatst. De pleeggezinnen zullen slechts gemachtigd worden om een of meer gehandicapten op te nemen indien zij aan de overheid, die de plaatsing tot stand brengt, de gewenste zedelijke waarborgen bieden.

Artikel 3.

Dit artikel heeft betrekking op de types van buitengewoon onderwijs, die krachtens de wet kunnen georganiseerd of gesubsidieerd worden. Bedoelde types van buitengewoon onderwijs worden door de Koning bepaald.

Het begrip « type van buitengewoon onderwijs » is een basisbeginsel van het ontwerp. In een groot aantal artikelen wordt naar dit begrip verwezen. Daarom bleek het nodig in een van de eerste artikelen van het ontwerp hiervan een duidelijke, weze het dan in zeer algemene bewoordingen opgestelde, bepaling te geven. Het spreekt immers vanzelf dat de huidige en toekomstige organisatie van het buitengewoon onderwijs nauw verband houdt met dit hoofdpbleem daar ieder type van buitengewoon onderwijs gekenmerkt wordt, enerzijds door de aard en de graad van een handicap en de sociaal-educatieve behoeften die daaruit voortvloeien, en anderzijds door de verschillende soorten van hulpmiddelen die kunnen aangewend worden om in deze behoeften te voorzien. Vermits de gespecialiseerde onderwijsmethodes mettertijd evolueren is het niet gewenst de types van buitengewoon onderwijs in de wet zelve te bepalen. Aldus zullen in de toekomst veranderingen of herstructureringen met de grootst mogelijke soepelheid kunnen worden doorgevoerd, en zulks in het belang van de inrichtingen en de gehandicapten zelf.

Artikel 4.

Het buitengewoon onderwijs is voorbehouden aan gehandicapten van 3 tot 21 jaar. Zulks impliceert niet dat de leerplicht, die van gelijke duur blijft voor alle kinderen, zou uitgebreid worden voor de gehandicapten.

De wettelijke beschikking werd opzettelijk soepel gemaakt om enerzijds een vroegtijdige behandeling toe te laten, en

l'éducation plus longue qui tente de compenser la lenteur des acquisitions de certains handicapés.

Le projet prévoit par ailleurs que le Ministre de l'Éducation nationale peut autoriser un handicapé à continuer à bénéficier des avantages de la loi au-delà de 21 ans ou à en bénéficier pour la première fois lorsque cet handicapé est âgé de plus de 21 ans. Cette dérogation au régime général institué par la loi se justifie en présence de handicapés tardifs, lesquels, au demeurant peu nombreux, trouveront rarement l'occasion de se réorienter professionnellement au sein des établissements d'enseignement ordinaire.

Article 5.

Cet article précise la procédure à suivre lors de l'inscription d'un handicapé. Cette inscription ne peut être décidée par le seul chef de famille car elle constitue, en fait, un acte d'orientation scolaire ou professionnelle qui doit être étayé par une expertise établie par un organisme spécialisé.

Il convient dès lors de subordonner l'inscription de tout handicapé à la production, par le chef de famille, du rapport prévu par la loi. Ce rapport est établi et délivré par un service compétent, organisé, agréé ou subventionné par l'État.

Pour certains handicaps, le projet prévoit également que le rapport pourra être établi par un médecin dont la qualification sera déterminée par arrêté royal. Ce peut être le cas pour des déficients visuels, auditifs ou neurologiques, par exemple, pour lesquels un pronostic médical constitue un élément essentiel d'orientation.

Article 6.

Il sera créé une commission consultative de l'enseignement spécial par ressort d'inspection principale de l'enseignement primaire.

Chaque commission consultative sera présidée par l'inspecteur principal. Ce choix se justifie en raison du rôle important que cet inspecteur joue sur le plan de la coordination scolaire, et parce que c'est au niveau primaire que naissent la plupart des problèmes soulevés par les écoliers handicapés.

La composition des commissions offrira les garanties nécessaires par l'appel qui sera fait à des spécialistes de diverses disciplines. Les représentants de la discipline sociale seront choisis par priorité parmi des parents d'enfants handicapés. L'intention du législateur de faire siéger à la commission consultative des membres qui sont des parents d'élèves handicapés, en dehors des qualifications prescrites, n'a pas été

autrement plus long pendant opvoedingsmogelijkheden te voorzien waardoor kan gepoogd worden de minder snel werkende verwervingsmogelijkheden van sommige gehandicapten te compenseren.

Het ontwerp voorziet overigens dat de Minister van Nationale Opvoeding aan een gehandicapte toestemming kan verlenen om verder de voordelen van deze wet te genieten wanneer de leeftijd van 21 jaar is bereikt, of het genot ervan voor de eerste maal kan toestaan aan een gehandicapte ouder dan 21 jaar. Deze inbreuk op de algemene regeling door de wet bepaald, is verantwoord ten aanzien van mensen, die laattijdig een handicap oplopen; zij zijn overigens gering in aantal en zullen slechts in uitzonderlijke omstandigheden de gelegenheid hebben om zich op beroepsgebied te herscholen in inrichtingen voor gewoon onderwijs.

Artikel 5.

Dit artikel bepaalt de werkwijze die moet gevolgd worden bij de inschrijving van een gehandicapte. De beslissing tot deze inschrijving kan niet uitsluitend door het gezinshoofd alleen getroffen worden, omdat ze in werkelijkheid het voorwerp is van een studie en beroepskeuze, die moet worden gestaafd door een deskundig onderzoek verricht door een gespecialiseerde instelling.

De inschrijving van elke gehandicapte moet daarom worden gemaakt van het voorleggen, door het gezinshoofd, van het bij de wet bepaalde verslag, dat wordt opgemaakt en afgeleverd door een bevoegde dienst, georganiseerd, erkend of gesubsidieerd door de Staat.

Voor bepaalde vormen van handicap bepaalt het ontwerp bovendien dat dit verslag kan worden opgemaakt door een geneesheer wiens kwalificatie bij koninklijk besluit zal worden bepaald. Zulks kan bijvoorbeeld het geval zijn voor gezichts-, gehoors- of neurologisch gestoorden, voor wie de geneeskundige prognose een hoofdfactor is op het gebied van de studie- en beroepsoriëntering.

Artikel 6.

Per hoofdtoezichtsgebied van het lager onderwijs zal een Commissie van Advies voor het Buitengewoon Onderwijs worden ingesteld.

Iedere Commissie van Advies zal voorgezeten worden door de hoofdinspecteur van het lager onderwijs. Deze keuze is verantwoord ingevolge de belangrijke rol die de bedoelde inspecteur vervult inzake onderwijscoördinatie, en wegens het feit dat de meeste problemen in verband met gehandicapte leerlingen precies op het niveau van het lager onderwijs ontstaan.

Doordat beroep wordt gedaan op deskundigen van verscheidene disciplines zal de samenstelling van de Commissies de nodige waarborgen bieden voor de werking van deze adviserende lichamen. De vertegenwoordigers van de sociale disciplines zullen bij voorkeur gekozen worden onder de ouders van gehandicapte kinderen. De intentie van de wetgever om in de Commissie van Advies leden op te nemen

reprise dans le texte même de l'article parce que l'on est convaincu que l'on agira avec bon sens en la matière.

L'enseignement neutre et l'enseignement non neutre seront représentés à parité. Par enseignement neutre ou enseignement non neutre, il y a lieu d'entendre l'ensemble des institutions scolaires qui sont neutres ou non neutres au sens de la loi du 29 mai 1959.

Article 7.

L'initiative de consulter les commissions instituées par l'article 6 appartient aussi bien au chef de famille, à la personne chargée du contrôle de l'obligation scolaire, à un membre de l'inspection scolaire organisée par l'Etat, au médecin responsable d'une équipe chargée de l'inspection médicale scolaire, au chef d'établissement d'enseignement ordinaire, d'un établissement ou d'une section d'enseignement spécial que, dans certains cas, au handicapé lui-même.

Article 8.

Lorsqu'une commission est consultée par une personne autre que le chef de famille, ce dernier doit en être informé.

Dans nombre de cas, cette simple information incitera le chef de famille à faire examiner son enfant par un organisme ou un médecin spécialisés.

Article 9.

Avant de donner son avis, la commission consultative doit entendre ou appeler le chef de famille. Celui-ci pourra se faire assister par un conseil de son choix. Cet article garantit, en outre, la liberté du chef de famille quant au choix de l'organisme, neutre ou non neutre, ou du médecin qui établira le rapport visé à l'article 5, alinéa second.

Article 10.

Cet article a pour objet de garantir, au chef de famille, le libre choix de l'institution scolaire dans laquelle il fera inscrire son enfant et de lui fournir la documentation indispensable à l'exercice de ce droit.

Les commissions consultatives ne possèdent qu'une compétence d'avis. Elles agissent en qualité de conseiller compétent du chef de famille et leur composition donne, à cet égard, toutes les garanties souhaitables. Il n'est pas improbable que des divergences de vues puissent surgir entre l'avis du chef de famille et l'avis de la commission compétente et lorsqu'une commission consultative est appelée à réexaminer un cas, elle devra tenir compte des nouvelles observations formulées par le chef de famille ou son Conseil. Elle

die, buiten de voorgeschreven kwalificaties, tevens ouders zijn van gehandicapte leerlingen, werd niet in het beschikend gedeelte opgenomen, omdat men ervan overtuigd is dat terzake met gezond verstand zal gehandeld worden.

Het neutraal en het niet-neutraal onderwijs zullen in gelijken getale vertegenwoordigd zijn. Onder neutraal en niet-neutraal onderwijs moet worden verstaan het geheel van onderwijsinrichtingen die in de zin van de wet van 29 mei 1959 neutrale en niet-neutrale inrichtingen zijn.

Artikel 7.

Het initiatief om het advies van de bij artikel 6 ingestelde commissies in te winnen kan zowel uitgaan van het gezinshoofd, van de persoon die met het toezicht op de leerplicht is belast, van een lid van de door de Staat georganiseerde schoolinspectie, van de geneesheer die verantwoordelijk is voor een ploeg van het medisch schooltoezicht, van het hoofd van een inrichting voor gewoon onderwijs en van een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, als — in bepaalde gevallen — van de gehandicapte zelve.

Artikel 8.

Wordt aan een commissie advies gevraagd door een andere persoon dan het gezinshoofd, dan moet laatstgenoemde daarvan in kennis worden gesteld.

In tal van gevallen zal deze mededeling het gezinshoofd ertoe aanzetten zijn kind te laten onderzoeken door een organisme of een gespecialiseerde geneesheer.

Artikel 9.

Vooraleer de Commissie van Advies zich uitsprekt, moet zij het gezinshoofd horen of oproepen. Deze laatste mag zich laten bijstaan door een raadsman naar keuze. Bovendien waarborgt dit artikel de vrijheid van het gezinshoofd voor wat betreft de keuze van de neutrale of niet-neutrale instelling, of van de geneesheer, die het bij artikel 5, tweede lid, bedoelde rapport zal opmaken.

Artikel 10.

Dit artikel heeft tot doel aan het gezinshoofd alle waarborgen te verschaffen aangaande de vrije keuze van de onderwijsinrichting waar hij zijn kind zal laten inschrijven, en hem de voor het uitoefenen van dat recht onontbeerlijke documentatie te verschaffen.

De Commissies van Advies hebben slechts adviserende bevoegdheid; zij treden op als bevoegd raadgever van het gezinshoofd en hun samenstelling biedt in dit opzicht alle gewenste waarborgen. Het is heel goed denkbaar dat er tussen het gezinshoofd en de bevoegde commissie meningsverschillen kunnen ontstaan, en wanneer aldus een Commissie van Advies uitgenodigd wordt om een bepaald geval weder te onderzoeken, dan moet deze rekening houden met de opmerkingen door het gezinshoofd of diens raadgever

ne décidera d'en saisir le Tribunal de la Jeunesse que si elle estime que l'attitude du père de famille est susceptible de compromettre l'éducation de l'enfant.

Article 11.

Le rapport annuel prévu à cet article doit permettre au Ministre de l'Education nationale d'apprécier les besoins et leur degré d'urgence. Le Ministre pourra prendre toutes les dispositions nécessaires pour créer les instituts, établissements et sections indispensables.

Article 12.

Un établissement d'enseignement spécial pour déficients de l'ouïe peut comprendre par exemple :

1. une ou plusieurs classes gardiennes;
2. une école primaire pour élèves sourds et une section d'école primaire pour hypoacousiques;
3. une école professionnelle à plusieurs sections;
4. un cours à horaire réduit d'arts décoratifs.

Article 13.

Les normes de population doivent tenir compte de données diverses, particulières à chaque type d'enseignement spécial; certains handicapés exigeant un enseignement plus individualisé peuvent postuler des normes préférentielles.

Article 14.

Par élève régulier on entend l'élève qui, inscrit à l'école qui lui convient, en fréquente régulièrement les cours.

Article 15.

Cette disposition est destinée à favoriser l'organisation souple des programmes. Ceux-ci seront cependant établis en tenant compte, à la fois, des dispositions applicables à l'enseignement ordinaire et des possibilités des divers groupes de handicapés.

Afin de garantir la valeur des études et celle des diplômes, les écoles, cours et sections de l'enseignement spécial qui dispenseront un enseignement identique à celui des établissements d'enseignement ordinaire, pourront être inspectés par les membres de l'inspection scolaire organisée par l'Etat ayant

geformuleerd. Zij zal er slechts dan toe besluiten de zaak aanhangig te maken bij de Jeugdrechtbank indien zij oordeelt dat de houding van het gezinshoofd van aard is om de opvoeding van het kind in gevaar te brengen.

Artikel 11.

Het in dit artikel voorziene jaarverslag heeft tot doel de Minister van Nationale Opvoeding in staat te stellen zich een oordeel te vormen over de bestaande behoeften en over hun graad van hoogdringendheid. Het is de Minister toegelaten alle schikkingen te nemen die hij nodig acht tot het oprichten van die instituten, inrichtingen of afdelingen die onontbeerlijk worden geacht.

Artikel 12.

Een inrichting voor buitengewoon onderwijs bestemd voor gehoorgestoorden kan bijvoorbeeld omvatten :

1. één of meer kleuterklassen;
2. een lagere school voor dove leerlingen en een afdeling lager onderwijs voor slechthorenden;
3. een beroepsschool met verschillende afdelingen;
4. een leergang sierkunsten met beperkt leerplan.

Artikel 13.

Inzake bevolkingsnormen moet worden rekening gehouden met de verschillende gegevens die aan elk type van buitengewoon onderwijs eigen zijn. Zekere gehandicapten voor wie een meer geïndividualiseerd onderwijs vereist is kunnen aanspraak maken op bevoorrechte normen.

Artikel 14.

Onder regelmatige leerling wordt verstaan de leerling die ingeschreven is in een school die voor hem geschikt is, en er op geregelde manier de lessen volgt.

Artikel 15.

Deze bepaling beoogt het in de hand werken van een soepele organisatie der leerplannen. Deze laatste moeten echter opgemaakt worden met inachtneming van de wets- en reglementsbepalingen die van toepassing zijn op de inrichtingen voor gewoon onderwijs en tevens rekening houden met de mogelijkheden van de verschillende groepen gehandicapten.

Ten einde de waarde van het onderwijs en van de diploma's te waarborgen kunnen de scholen, de leergangen en de afdelingen voor buitengewoon onderwijs, die een onderwijs verstrekken dat volkomen overeenstemt met dat van de inrichtingen voor gewoon onderwijs, geïnspecteerd worden

lesdits établissements d'enseignement ordinaire ou cours dans leurs attributions. Sur rapport favorable de ladite inspection, le Ministre de l'Education nationale désignera annuellement un fonctionnaire chargé d'assister, en qualité d'observateur, au déroulement des examens. Cette procédure spéciale a pour but de permettre à ces écoles ou cours spéciaux de délivrer, à l'issue des études qu'ils organisent, des certificats ou diplômes établis sur les formules utilisées par les établissements d'enseignement ordinaire de même niveau.

Selon le cas, le Ministre de l'Education nationale prendra ou proposera les mesures propres à régulariser la procédure spéciale précitée.

Article 16.

Il est évident que le contrôle et l'inspection se feront dans le respect de la liberté en matière de méthodes pédagogiques telle qu'elle est prévue aux articles 6 et 24, paragraphe 2, point 3 de la loi du 29 mai 1959.

Le projet ne porte aucune atteinte à la compétence du Ministère de la Santé publique en matière d'inspection médicale, laquelle reste entière.

Article 17.

Cet article garantit le droit à la pension de tous les membres du personnel de l'enseignement spécial dans les mêmes conditions que celles dont ils bénéficieraient dans l'enseignement ordinaire de l'Etat.

Quant au personnel des établissements subventionnés, ils pourront faire valoir leurs droits à une pension à charge du Trésor public, conformément à l'article 40 de la loi du 29 mai 1959, dans les mêmes conditions que celles qui leur seraient applicables s'ils faisaient partie du personnel de l'enseignement de l'Etat.

Article 18.

La présidence du Conseil supérieur sera confiée à un représentant de l'enseignement neutre lorsque le vice-président représente l'enseignement non neutre et vice versa.

Article 20.

L'intervention de l'Etat dans les frais d'instruction à domicile des handicapés qui ne peuvent être transportés indique clairement la volonté de ne négliger aucun effort en vue de sauvegarder l'avenir des plus malheureux bénéficiaires de la loi.

door leden van de door de Staat georganiseerde schoolinspectie tot wier bevoegdheid de vermelde inrichtingen of leer- gangen voor gewoon onderwijs behoren. Op gunstig verslag van voornoemde inspectie zal de Minister van Nationale Opvoeding ieder jaar een ambtenaar aanwijzen, die ermee belast is als waarnemer de examens bij te wonen. Deze bijzondere procedure heeft tot doel om, na afloop van het door hen georganiseerd onderwijs, aan deze scholen of leergangen voor buitengewoon onderwijs de mogelijkheid te bieden getuigschriften of diploma's uit te reiken, die opgesteld zijn op de formulieren gebruikt door de inrichtingen voor gewoon onderwijs van hetzelfde niveau.

In voorkomend geval zal de Minister van Nationale Opvoeding maatregelen nemen of voorstellen doen, die geschikt zijn om bovenvermelde bijzondere procedure regelmatig te maken.

Artikel 16.

Het is vanzelfsprekend dat de controle en de inspectie zullen verricht worden met inachtneming van de vrijheid inzake pedagogische methodes zoals deze voorgeschreven is door de artikels 6 en 24, paragraaf 2, aanhaling 3, van de wet van 29 mei 1959.

Het project maakt in geen enkel opzicht inbreuk op de bevoegdheid van het Ministerie van Volksgezondheid inzake geneeskundig toezicht, hetgeen volkomen blijft.

Artikel 17.

Dit artikel waarborgt het recht op pensioen voor al de personeelsleden van het buitengewoon onderwijs, en zulks in dezelfde voorwaarden als deze waarvan ze zouden genieten in het gewoon Rijksonderwijs.

Het personeel van de gesubsidieerde inrichtingen zal zijn rechten op pensioen ten laste van de openbare Schatkist kunnen laten gelden overeenkomstig artikel 40 van de wet van 29 mei 1959, en wel in dezelfde voorwaarden als deze, die op hen toepasselijk zouden zijn indien ze deel uitmaakten van het personeel van het Rijksonderwijs.

Artikel 18.

Het voorzitterschap van de Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs zal toevertrouwd worden aan een vertegenwoordiger van het neutraal onderwijs wanneer de ondervoorzitter het niet-neutraal onderwijs vertegenwoordigt, en omgekeerd.

Artikel 20.

De tussenkomst van de Staat in de onkosten van huis- onderwijs, verstrekt aan gehandicapten die niet in staat zijn om vervoerd te worden, wijst duidelijk op de bedoeling van de wetgever om geen enkele inspanning te verwaarlozen ten einde de toekomst te beschermen van degenen die de ongelukkigste bevoorrechten zijn van de wet.

Article 21.

§ 2. La présente disposition crée l'enseignement spécial en tant qu'enseignement à part entière à côté d'autres enseignements dans lesquels il n'est plus directement inséré.

En attendant que les modalités d'application aient pu organiser l'autonomie de cet enseignement, tous les problèmes qu'il pose seront confiés à chaque niveau à une cellule administrative responsable.

§ 4. Alors que l'article 24, paragraphe 1er de la loi du 29 mai 1959, n'autorise l'admission aux subventions qu'après un an de fonctionnement, cette exigence particulière n'est pas maintenue dans l'enseignement spécial.

§ 5. Les subventions-traitements spéciales prévues au présent paragraphe ne visent que le personnel médical, paramédical, psychologique et social, étant entendu que les subventions-traitements des membres du personnel directeur et enseignant et du personnel auxiliaire d'éducation restent octroyées suivant la procédure en vigueur.

Article 22.

§ 1. Le retardé pédagogique n'est pas un handicapé au sens de la présente loi. Il s'agit en effet uniquement d'un élève qui, pour des raisons motivées de non fréquentation scolaire, accuse un retard assez important dans l'acquisition des matières scolaires.

Article 23.

Le présent article fait sortir du champ d'application des lois sur l'enseignement technique, les écoles spéciales et cours spéciaux qui n'y avaient été rattachés qu'en absence de dispositions légales adéquates.

Article 24.

Le présent article complète l'article 3 de la loi du 22 juin 1964 en y introduisant les nouvelles catégories de membres du personnel propres aux établissements d'enseignement spécial de l'Etat.

Article 27.

Vu les conséquences financières découlant de la présente loi, une application progressive de ses dispositions s'impose.

Artikel 21.

§ 2. Onderhavige beschikking richt het bijzonder onderwijs op in de hoedanigheid van een volledig zelfstandige onderwijsvorm, naast andere vormen van onderwijs in dewelke het niet meer rechtstreeks opgenomen is.

In afwachting van de toepassingsmodaliteiten van aard om de autonomie van dit onderwijs te organiseren, zullen alle problemen die zich stellen, op elk niveau toevertrouwd worden aan een verantwoordelijke administratieve kern.

§ 4. Terwijl artikel 24, 1e paragraaf, van de wet van 29 mei 1959 de opname in de toelageregeling slechts verleent na één jaar werking wordt deze bijzondere eis niet gehandhaafd in het bijzonder onderwijs.

§ 5. Met de bijzondere weddetoelagen zoals ze voorzien zijn in deze paragraaf wordt alleen het medisch, paramedisch, psychologisch en sociaal personeel beoogd, zodat moet begrepen worden dat de weddetoelagen voor het bestuurs- en onderwijzend personeel en voor het opvoedend hulppersoneel verder zullen toegekend worden overeenkomstig de van kracht zijnde wettelijke bepalingen op dit stuk.

Artikel 22.

§ 1. De pedagogische achterblijver wordt niet beschouwd als een gehandicapte zoals door deze wet is bedoeld. Het gaat hem inderdaad in dit geval alleen om een leerling die — omwille van gemotiveerde redenen op niet-geregelde wijze de school bezocht — een vrij belangrijke achterstand heeft opgelopen in de verwerving van de leerstofinhouden.

Artikel 23.

Op grond van dit artikel vallen de scholen en leergangen voor buitengewoon onderwijs niet meer onder het toepassingsgebied van de wetten op het technisch onderwijs; ze waren er enkel aan onderworpen bij gebrek aan geschikte wetsbepalingen.

Artikel 24.

Dit artikel vult artikel 3 van de wet van 22 juni 1964 aan door het invoeren van nieuwe categorieën personeelsleden aangewezen voor de Rijksinrichtingen voor buitengewoon onderwijs.

Artikel 27.

De financiële weerslag van deze wet in acht genomen is het aangewezen de toepassing van de beschikkingen progressief

Cette application progressive évitera d'ailleurs les créations désordonnées et donnera d'abord aux établissements existants qui ont prouvé leur valeur, une possibilité de développement justifié.

Le Ministre de l'Education Nationale,

P. VERMEYLEN.

Le Ministre de l'Education Nationale,

A. DUBOIS.

te laten gebeuren. Deze progressieve toepassingsmodaliteit zal overigens verhinderen dat oprichtingen zouden gebeuren zonder enige planning, en zal aanvankelijk aan bestaande en gewaardeerde instellingen de mogelijkheid verschaffen tot gewettigde ontwikkeling.

De Minister van Nationale Opvoeding,

P. VERMEYLEN.

De Minister van Nationale Opvoeding,

A. DUBOIS.

PROJET DE LOI

BAUDOUIN,
ROI DES BELGES,

A tous, présents et à venir, SALUT.

Sur la proposition de Nos Ministres de l'Education nationale et de l'avis de Nos Ministres qui en ont délibéré en Conseil,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS :

Nos Ministres de l'Education nationale sont chargés de présenter en Notre nom aux Chambres législatives, le projet de loi dont le texte suit :

CHAPITRE PREMIER.**Champ d'application — Définitions.****ARTICLE PREMIER.**

La présente loi s'applique aux enfants et aux adolescents qui, aptes à recevoir un enseignement, sont toutefois incapables à suivre celui-ci dans un établissement scolaire ordinaire. Ils sont dénommés ci-après « handicapés ».

L'enseignement spécial pourvoit à l'instruction et à l'éducation des handicapés :

a) en assurant le développement de leurs aptitudes physiques et intellectuelles et leur ajustement social;

b) en les préparant :

— à la vie familiale;

— à l'exercice de métiers ou professions compatibles avec leur handicap;

— à l'occupation en milieu protégé.

ART. 2.

Pour l'application de la présente loi, il faut entendre par :

a) chef de famille :

le père et mère, le tuteur ou la personne à qui est confiée la garde d'un handicapé;

b) établissement d'enseignement spécial :

tout établissement organisé ou subventionné par l'Etat et qui dispense un enseignement régulier aux handicapés;

ONTWERP VAN WET

BOUDEWIJN,
KONING DER BELGEN,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, ONZE GROET.

Op voordracht van Onze Ministers van Nationale Opvoeding en op in Raad overlegd advies van Onze Ministers,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze Ministers van Nationale Opvoeding zijn gelast in Onze naam, bij de Wetgevende Kamers, het ontwerp van wet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

HOOFDSTUK I.**Toepassingsgebied — Begripsomschrijving.****EERSTE ARTIKEL.**

Deze wet is van toepassing op kinderen en adolescenten die, hoewel geschikt voor onderwijs, ongeschikt zijn om in een gewone school onderwijs te volgen. Ze worden hier genoemd « gehandicapten ».

Het buitengewoon onderwijs voorziet in het onderricht en de opvoeding van de gehandicapten :

a) door hun lichamelijke en geestelijke geschiktheden te ontwikkelen en hun sociale aanpassing te bevorderen;

b) door hen voor te bereiden :

— op het gezinsleven;

— op de uitoefening van een ambt of beroep dat verenigbaar is met hun handicap;

— op bezigheden in een beschermd milieu.

ART. 2.

Voor de toepassing van deze wet dient verstaan te worden onder :

a) gezinshoofd :

de vader en moeder, de voogd of de persoon aan wiens bewaring een gehandicapte is toevertrouwd;

b) inrichting voor buitengewoon onderwijs :

elke door de Staat georganiseerde of gesubsidieerde onderwijsinrichting waar aan gehandicapten regelmatig onderwijs wordt verstrekt;

c) section d'enseignement spécial :

— une ou plusieurs classes d'enseignement gardien ou primaire spécial ou

— une ou plusieurs années d'études d'enseignement secondaire spécial dispensant l'enseignement aux handicapés et constituant une section annexée à un établissement d'enseignement ordinaire;

d) institut d'enseignement spécial :

tout établissement d'enseignement spécial organisé ou subventionné par l'Etat auquel est annexé un internat;

e) home d'accueil :

tout internat où des handicapés sont hébergés en vue de leur permettre de fréquenter comme externes un établissement ou une section d'enseignement spécial;

f) famille d'accueil :

toute famille qui accueille des handicapés avec l'autorisation de l'établissement ou de la section d'enseignement spécial en vue de leur permettre de fréquenter comme externes cet établissement ou cette section.

ART. 3.

L'enseignement spécial se scinde en plusieurs types. Chacun de ces types comporte l'enseignement adapté aux besoins éducatifs généraux et particuliers des handicapés appartenant à un même groupe, besoins qui sont déterminés en fonction de la nature et de la gravité du handicap principal commun à ce groupe.

Pour les personnes atteintes de handicaps multiples, le type d'enseignement spécial est déterminé compte tenu des besoins éducatifs qui, eu égard à l'âge et aux capacités des intéressés, doivent être satisfaits par priorité.

Le Roi détermine sur avis du Conseil supérieur de l'enseignement spécial, les divers types d'enseignement spécial qui peuvent être organisés ou subventionnés par l'Etat.

CHAPITRE II.

De l'admission des élèves dans l'enseignement spécial.

ART. 4.

Les avantages de la présente loi sont réservés aux handicapés âgés de 3 à 21 ans.

Toutefois, les Ministres de l'Education nationale peuvent, sur avis conforme de la Commission consultative de l'enseignement spécial, conserver le bénéfice de la présente loi à un handicapé âgé de plus de 21 ans ou l'admettre au bénéfice de celle-ci pour la première fois.

c) afdeling voor buitengewoon onderwijs :

— een of meer klassen voor buitengewoon kleuter- of lager onderwijs;

— een of meer leerjaren voor buitengewoon secundair onderwijs, waar aan gehandicapten regelmatig onderwijs wordt verstrekt, en die een afdeling vormen toegevoegd aan een inrichting voor gewoon onderwijs;

d) instituut voor buitengewoon onderwijs :

elke door de Staat georganiseerde of gesubsidieerde inrichting voor buitengewoon onderwijs waaraan een internaat verbonden is;

e) tehuis :

elk internaat waar gehandicapten worden opgenomen om hen in de mogelijkheid te stellen als externen een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs te bezoeken;

f) pleeggezin :

elke gezin dat met toestemming van de inrichting of van de afdeling voor buitengewoon onderwijs een of meer gehandicapten opneemt om hen in de mogelijkheid te stellen als externen die inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs te bezoeken.

ART. 3.

Het buitengewoon onderwijs wordt onderscheiden in verschillende types. Elk dezer omvat het onderwijs dat aangepast is aan de algemene en aan de bijzondere opvoedingsbehoeften van gehandicapten die tot eenzelfde groep behoren en deze behoeften worden bepaald overeenkomstig de aard en de ernst van de voornaamste handicap, welke die groep gemeen heeft.

Voor hen die meerdere handicaps hebben wordt het type van buitengewoon onderwijs bepaald, rekening houdend met de opvoedingsbehoeften waaraan bij voorrang moet voldaan worden in verband met hun leeftijd en vermogens.

De Koning bepaalt, op advies van de Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs, de verschillende types van buitengewoon onderwijs, die door de Staat georganiseerd of gesubsidieerd kunnen worden.

HOOFDSTUK II.

Toelating van leerlingen tot het buitengewoon onderwijs.

ART. 4.

Voor deze wet komen in aanmerking gehandicapten van 3 tot 21 jaar.

De Ministers van Nationale Opvoeding kunnen evenwel, op eensluidend advies van de Commissie van Advies voor het Buitengewoon Onderwijs een gehandicapte van meer dan 21 jaar verder of voor het eerst voor deze wet in aanmerking laten komen.

ART. 5.

L'inscription d'un handicapé dans un établissement, une section ou un institut d'enseignement spécial visés par la présente loi est subordonnée à la production d'un rapport précisant le type d'enseignement spécial qui répond aux besoins du handicapé et qui est dispensé dans cet établissement, cette section ou cet institut.

Ce rapport est établi :

1. par un centre psycho-médico-social, un office d'orientation scolaire et professionnelle organisé ou subventionné par l'Etat, ou tout autre organisme offrant les mêmes garanties en matière d'orientation scolaire ou professionnelle. Une liste de ces organismes est établie annuellement par le Ministre de l'Education nationale et communiquée aux instituts, établissements et sections d'enseignement spécial ainsi qu'aux commissions consultatives de l'enseignement spécial;

2. pour les catégories de handicapés à déterminer par le Roi, par un médecin dont la qualification est déterminée par arrêté royal.

CHAPITRE III.

Des commissions consultatives de l'enseignement spécial.

ART. 6.

Le Roi crée une commission consultative de l'enseignement spécial par ressort d'inspection principale de l'enseignement primaire.

Chaque commission consultative est présidée par l'inspecteur principal de l'enseignement primaire; outre son président, elle comprend un nombre égal de représentants des établissements d'enseignement neutre et des établissements d'enseignement non neutre appartenant aux disciplines pédagogique, psychologique, médicale et sociale.

Le Roi fixe les autres modalités de composition et de fonctionnement de la commission.

Le Ministre qui a l'enseignement spécial dans ses attributions en nomme les membres.

ART. 7.

La commission consultative a pour mission de donner un avis motivé à la demande et à l'intention :

1. du chef de famille ou d'un membre de l'inspection scolaire organisée par l'Etat, sur l'aptitude qu'a un handicapé à recevoir un enseignement spécial lorsque ce handicapé ne fréquente aucune école;

ART. 5.

Voor de inschrijving van een gehandicapte in een door deze wet bedoelde inrichting, afdeling of instituut voor buitengewoon onderwijs is een verslag vereist waarin wordt aangegeven het type van buitengewoon onderwijs dat aan de behoeften van de gehandicapte beantwoordt en in die inrichting, afdeling of instituut wordt verstrekt.

Dit verslag wordt opgesteld hetzij :

1. door een psycho-medisch-sociaal centrum, een door de Staat georganiseerde of gesubsidieerde dienst voor voorlichting inzake studie- en beroepsoriëntering, of door een andere instelling die inzake studie- of beroepsoriëntering dezelfde waarborgen biedt. Een lijst van deze instellingen wordt jaarlijks door de Minister van Nationale Opvoeding opgemaakt en medegedeeld aan de instituten, inrichtingen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs, alsmede aan de Commissies van Advies voor het Buitengewoon Onderwijs;

2. ten behoeve van door de Koning bepaalde categorieën van gehandicapten, door een geneesheer, wiens bevoegdheid is vastgesteld bij koninklijk besluit.

HOOFDSTUK III.

Commissies van Advies voor het Buitengewoon Onderwijs.

ART. 6.

De Koning stelt per hoofdtoezichtsgebied van het lager onderwijs een Commissie van Advies voor het Buitengewoon Onderwijs in.

Iedere Commissie van Advies wordt voorgezeten door een hoofdinspecteur van het lager onderwijs; buiten de voorzitter bestaat ze uit een gelijk aantal vertegenwoordigers van de inrichtingen die neutraal onderwijs en van de inrichtingen die niet-neutraal onderwijs verstrekken, en die behoren tot de pedagogische, de psychologische, de medische en de sociale disciplines.

De Koning bepaalt de overige regelen betreffende de samenstelling en de werking van de Commissie van Advies.

De Minister die het buitengewoon onderwijs in zijn bevoegdheid heeft, benoemt er de leden van.

ART. 7.

De Commissie van Advies heeft tot taak een met redenen omkleed advies uit te brengen op aanvraag en ten behoeve van :

1. het gezinshoofd of een lid van de door de Staat georganiseerde onderwijsinspectie, over de geschiktheid van een leerplichtige maar niet schoolgaande gehandicapte om buitengewoon onderwijs te ontvangen;

2. du chef de famille ou d'un membre de l'inspection de l'enseignement organisée par l'Etat, sur l'opportunité de faire dispenser l'enseignement à domicile à un handicapé qui ne peut se déplacer ou être transporté en raison de la nature ou de la gravité de son handicap;

3. du chef de famille ou d'un membre de l'inspection scolaire organisée par l'Etat, du chef d'un établissement d'enseignement ordinaire ou du médecin responsable d'une équipe chargée de l'inspection médicale scolaire, sur l'opportunité de transférer, dans un établissement ou dans une section d'enseignement spécial, un élève inscrit dans un établissement d'enseignement ordinaire;

4. du chef de famille ou d'un membre de l'inspection scolaire organisée par l'Etat ou du chef d'un établissement ou d'une section d'enseignement spécial, sur l'opportunité de transférer, dans un établissement d'enseignement ordinaire, un élève inscrit dans un établissement d'enseignement spécial;

5. du chef de famille ou d'un membre de l'inspection scolaire organisée par l'Etat, du chef d'un établissement ou d'une section d'enseignement spécial ou du médecin responsable d'une équipe chargée de l'inspection médicale scolaire, sur l'opportunité de transférer un handicapé d'un établissement ou d'une section d'enseignement spécial, dans un autre établissement ou dans une section dispensant un type d'enseignement spécial mieux approprié;

6. du chef de famille ou du handicapé lui-même, sur l'opportunité de maintenir ou d'accorder à ce dernier le bénéfice des avantages de la loi au-delà de l'âge de 21 ans;

7. du chef de famille ou du chef d'un établissement ou d'une section d'enseignement spécial, sur l'opportunité de dispenser un handicapé de toute obligation scolaire; dans ce cas l'avis est communiqué au tribunal de la jeunesse qui peut en accorder la dispense.

ART. 8.

Le membre de l'inspection scolaire organisée par l'Etat, le médecin responsable d'une équipe chargée de l'inspection médicale scolaire et le chef d'un établissement d'enseignement ordinaire ou d'un établissement ou d'une section d'enseignement spécial préviennent le chef de famille lorsqu'ils soumettent une demande d'avis à la Commission consultative de l'enseignement spécial.

ART. 9.

Avant de donner son avis, la Commission consultative de l'enseignement spécial est tenue :

1. d'entendre ou d'appeler le chef de famille qui pourra se faire assister par un conseil de son choix;

2. het gezinshoofd of een lid van de door de Staat georganiseerde onderwijsinspectie, over de wenselijkheid om aan een gehandicapte die zich niet kan verplaatsen of niet vervoerd kan worden ingevolge de geaardheid of de ernst van de handicap, huisonderricht te laten verstrekken;

3. het gezinshoofd of een lid van de door de Staat georganiseerde onderwijsinspectie, het hoofd van een school voor gewoon onderwijs of de geneesheer, die verantwoordelijk is voor een ploeg belast met het medisch schooltoezicht, over de wenselijkheid om een leerling, die in een school voor gewoon onderwijs is ingeschreven, over te plaatsen naar een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs;

4. het gezinshoofd of een lid van de door de Staat georganiseerde onderwijsinspectie, of het hoofd van een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, over de wenselijkheid om een leerling die in een school voor buitengewoon onderwijs is ingeschreven, over te plaatsen naar een inrichting voor gewoon onderwijs;

5. het gezinshoofd of een lid van de door de Staat georganiseerde onderwijsinspectie, het hoofd van een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, of de geneesheer die verantwoordelijk is voor een ploeg belast met het medisch schooltoezicht, over de wenselijkheid om een gehandicapte van een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs over te plaatsen naar een andere inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, die een geschikter type van buitengewoon onderwijs kan verstrekken;

6. het gezinshoofd of gehandicapte zelf, over de wenselijkheid om de wet aan laatstgenoemde te blijven verlenen of toe te kennen, boven de 21 jaar;

7. het gezinshoofd of het hoofd van een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, over de wenselijkheid om een gehandicapte geheel van de leerplicht vrij te stellen; in dit geval wordt het advies medegedeeld aan de Jeugdrechtbank die vrijstelling kan verlenen.

ART. 8.

Het lid van de door de Staat georganiseerde onderwijsinspectie, de geneesheer die verantwoordelijk is voor een ploeg belast met het medisch schooltoezicht en het hoofd van een inrichting voor gewoon onderwijs of van de inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, verwittigen het gezinshoofd als zij het advies van de Commissie van Advies voor het Buitengewoon Onderwijs vragen.

ART. 9.

Alvorens haar advies uit te brengen, is de Commissie van Advies voor het Buitengewoon Onderwijs ertoe gehouden :

1. het gezinshoofd, dat zich kan laten bijstaan door een raadsman van zijn keuze, op te roepen of te horen;

2. de faire établir, le cas échéant, le rapport prévu à l'article 5, alinéa 2.

Le chef de famille choisit l'organisme ou le médecin qui établira le rapport.

Si le chef de famille ne veut pas être entendu ou refuse de faire examiner son enfant en vue de la rédaction du rapport prévu, la Commission se prononcera alors sans que l'enfant ait été examiné et pourra, s'il y a lieu, déférer l'affaire au tribunal de la jeunesse.

ART. 10.

La Commission consultative de l'enseignement spécial communique son avis au chef de famille par pli recommandé à la poste.

Si l'enfant paraît être handicapé au sens de la présente loi, la Commission indique le type d'enseignement spécial qui lui convient et fournit la liste des établissements des divers réseaux qui le dispensent.

Le chef de famille dispose d'un délai de trente jours pour communiquer sa décision, par pli recommandé à la poste, au président de la Commission consultative.

Si le chef de famille oppose une fin de non recevoir à la suggestion de la Commission consultative ou s'il n'a pas fait choix d'un établissement, la Commission consultative réexamine le cas et communique par lettre recommandée à la poste son avis définitif au chef de famille.

Si, dans la quinzaine, le chef de famille n'a pas pris de dispositions conformes ou n'en a pas avisé la Commission consultative, celle-ci communique le dossier au tribunal de la jeunesse compétent pour permettre, éventuellement, une des mesures d'assistance éducative prévues à l'article 31 de la loi relative à la protection de la jeunesse.

ART. 11.

Les présidents des Commissions consultatives de l'enseignement spécial adressent annuellement un rapport d'activité au Ministre de l'Education nationale.

CHAPITRE IV.

Organisation et contrôle.

ART. 12.

Tout institut ou établissement d'enseignement spécial comporte un nombre d'écoles ou de cours égal respectivement à celui des types d'enseignement spécial qui y sont organisés en unités pédagogiques à horaire complet ou à horaire réduit.

2. in voorkomend geval het in artikel 5, tweede lid, bedoelde verslag te doen opmaken.

Het gezinshoofd kiest de inrichting of de geneesheer die het verslag zal opmaken.

Wanneer het gezinshoofd niet wenst gehoord te worden of weigert zijn kind te laten onderzoeken voor het opmaken van het vereiste verslag, zal de Commissie van Advies beslissen zonder dat het kind werd onderzocht en kan zij, indien nodig, de zaak overmaken aan de Jeugdrechtbank.

ART. 10.

De Commissie van Advies voor het Buitengewoon Onderwijs brengt haar advies ter kennis van het gezinshoofd door een bij de post aangetekende brief.

Blijkt het kind pedagogisch gehandicapt te zijn in de zin door de wet aangegeven, dan vermeldt zij het type van buitengewoon onderwijs dat voor het kind gewenst is, en voegt er de lijst aan toe van de inrichtingen, behorende tot de verschillende inrichtende machten, die een onderwijs van dit type verstrekken.

Het gezinshoofd beschikt over een termijn van dertig dagen om zijn beslissing door een bij de post aangetekende brief mede te delen aan de voorzitter van de Commissie van Advies.

Wijst het gezinshoofd het voorstel van de Commissie van Advies af, of heeft hij geen onderwijsinrichting gekozen, dan onderzoekt de Commissie van Advies het geval opnieuw, en brengt zij haar definitief advies door een bij de post aangetekende brief ter kennis van het gezinshoofd.

Verzuimt het gezinshoofd om binnen de vijftien dagen daarmede overeenstemmende schikkingen te nemen of de Commissie van Advies daarvan op de hoogte te brengen, dan stuurt deze laatste het dossier naar de bevoegde jeugdrechtbank ten einde deze in de mogelijkheid te stellen eventueel een van de maatregelen inzake opvoedingsbijstand te treffen bepaald in artikel 31 van de wet betreffende de jeugdbescherming.

ART. 11.

De voorzitters van de Commissies van Advies voor het Buitengewoon Onderwijs zenden jaarlijks een activiteitenverslag aan de Minister van Nationale Opvoeding.

HOOFDSTUK IV.

Organisatie en controle.

ART. 12.

Ieder instituut of inrichting voor buitengewoon onderwijs omvat evenveel scholen, respectievelijk leergangen, als er types van buitengewoon onderwijs in pedagogische eenheden met volledig of beperkt leerplan, georganiseerd zijn.

Les écoles d'enseignement gardien et primaire spécial sont organisées en classes.

Les écoles et les cours d'enseignement secondaire spécial sont organisés en sections d'écoles ou en sections de cours, d'après les diverses orientations et le contenu de l'enseignement.

ART. 13.

Par type d'enseignement spécial, le Roi détermine :

1. les normes de population des écoles et des cours, des sections et des classes visés à l'article 12, compte tenu de l'âge minimum et maximum des élèves;

2. les titres requis des membres du personnel de l'enseignement spécial de l'Etat et les échelles de traitement de ce personnel.

ART. 14.

L'Etat assume la charge financière résultant de la délivrance gratuite de livres et d'objets classiques aux élèves des écoles subventionnées d'enseignement spécial.

Le Roi fixe annuellement et de manière forfaitaire le montant de cette intervention qui est versée aux communes et au pouvoir organisateur des écoles libres, sur états certifiés exacts par l'inspection scolaire.

ART. 15.

Le programme des écoles, sections et cours d'enseignement spécial, selon le cas, est établi ou approuvé par le Ministre de l'Education nationale.

ART. 16.

Le Roi organise le contrôle et l'inspection des instituts, des établissements et des sections d'enseignement spécial, des homes et des familles d'accueil.

CHAPITRE V.

Des pensions.

ART. 17.

Les membres du personnel des établissements et des sections d'enseignement spécial de l'Etat, en fonction à la date d'entrée en vigueur de la présente loi ou entrés en fonction après cette date, bénéficient en matière de pension des mêmes droits que les membres des établissements d'enseignement ordinaire de l'Etat de même niveau gardien, primaire ou secondaire.

De scholen voor buitengewoon kleuter- en lager onderwijs worden in klassen georganiseerd.

De scholen en leergangen voor buitengewoon secundair onderwijs worden georganiseerd in afdelingen van een school of van een leergang, overeenkomstig de onderscheiden richtingen en de inhoud van het onderwijs.

ART. 13.

Voor elk type van buitengewoon onderwijs bepaalt de Koning :

1. de bevolkingsnormen der scholen, leergangen, afdelingen en klassen bedoeld in artikel 12, rekening houdende met de minimum- en maximumleeftijd van de leerlingen;

2. de bekwaamheidsbewijzen die vereist worden voor de personeelsleden van het buitengewoon onderwijs van de Staat, en de weddeschalen van genoemd personeel.

ART. 14.

Voor elk type van buitengewoon onderwijs bepaalt de Koning het bedrag van de financiële last die door de Staat wordt gedragen voor het kosteloos verstrekken van schoolboeken en schoolbehoeften.

Hij bepaalt jaarlijks het forfaitair bedrag van deze bijdrage, welke aan de provincies, aan de gemeenten en aan de inrichtende macht van de vrije scholen wordt uitgekeerd op grond van de door de schoolinspectie echt verklaarde staten.

ART. 15.

Het leerplan van de scholen, afdelingen en leergangen voor buitengewoon onderwijs wordt, al naar gelang het geval, opgemaakt of goedgekeurd door de Minister van Nationale Opvoeding.

ART. 16.

De Koning organiseert de controle op en de inspectie van de instituten, inrichtingen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs, en van de tehuizen en de pleeggezinnen.

HOOFDSTUK V.

Pensioenen.

ART. 17.

De personeelsleden van de inrichtingen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs van de Staat, die op de datum van de inwerkingtreding van deze wet in dienst zijn, of na deze datum in dienst zijn getreden, genieten inzake pensioen dezelfde rechten als de personeelsleden van de gewone onderwijsinrichtingen van de Staat van hetzelfde niveau : kleuter-, lager of secundair onderwijs.

CHAPITRE VI.

Du Conseil supérieur de l'enseignement spécial et du Conseil de perfectionnement de l'enseignement spécial de l'Etat.

ART. 18.

Il est institué au Ministère de l'Education nationale et de la Culture française et au Ministère de l'Education nationale et de la Culture néerlandaise un Conseil supérieur de l'enseignement spécial qui a pour mission de donner, soit d'initiative, soit à la demande des Ministres ayant l'Education nationale dans leurs attributions, les avis prévus aux articles 20 et 21, § 6, 2°, de la présente loi et des avis sur toutes les questions relatives à l'enseignement spécial.

Le Conseil supérieur est composé d'un président, d'un vice-président et de membres représentant les disciplines pédagogique, psychologique, médicale et sociale, les organisations syndicales représentatives et les associations les plus représentatives des parents d'enfants handicapés.

La moitié des membres du Conseil supérieur sont choisis parmi les membres du personnel de l'enseignement spécial à parité parmi les représentants d'établissements non neutres et les représentants d'établissements neutres.

Le président, le vice-président et les membres du Conseil sont nommés par le Ministre de l'Education nationale.

Des fonctionnaires appartenant aux divers départements ministériels intéressés à la solution des problèmes posés par les handicapés, siègent dans le Conseil à titre consultatif. La liste de ces départements est fixée par le Roi.

Le Roi fixe les règles relatives à la composition et au fonctionnement du Conseil supérieur.

ART. 19.

Il est institué auprès du Ministère de l'Education nationale un Conseil de perfectionnement de l'enseignement spécial de l'Etat qui a pour mission de donner, soit d'initiative, soit à la demande du Ministre de l'Education nationale, des avis sur des questions relatives à l'enseignement spécial de l'Etat.

Le Roi détermine les règles relatives à la composition et au fonctionnement de ce Conseil; le Ministre de l'Education nationale en nomme le président et les membres.

CHAPITRE VII.

Frais de déplacement et frais d'enseignement à domicile.

ART. 20.

L'Etat prend en charge, suivant des modalités à fixer par le Roi, par type d'enseignement spécial et par niveau

HOOFDSTUK VI.

Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs en Verbeteringsraad voor het Buitengewoon Onderwijs van de Staat.

ART. 18.

Bij het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur en bij het Ministerie van Nationale Opvoeding en Franse Cultuur wordt een Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs ingesteld die tot taak hebben, hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek van de Ministers tot wier bevoegdheid het buitengewoon onderwijs behoort, de in de artikelen 20 en 21, § 6, 2°, van deze wet bedoelde adviezen en ook adviezen over alle vraagstukken in verband met het buitengewoon onderwijs uit te brengen.

De Hoge Raad is samengesteld uit een voorzitter, uit een ondervoorzitter en uit een aantal leden, die de pedagogische, de psychologische, de medische en sociale disciplines en de representatieve syndicale organisaties en de meest representatieve verenigingen van ouders van gehandicapte kinderen vertegenwoordigen.

De helft van de leden van de Hoge Raad wordt gekozen onder de leden van het onderwijzend personeel van het buitengewoon onderwijs, in acht genomen een paritaire vertegenwoordiging van de inrichtingen die neutraal en van de inrichtingen die niet-neutraal onderwijs verstrekken.

De voorzitter, de ondervoorzitter en de leden van de Raad worden benoemd door de Minister van Nationale Opvoeding.

Ambtenaren van de verschillende ministeriële departementen die betrokken zijn bij de regeling van de problemen in verband met de gehandicapten hebben in de Raad zitting met raadgevende bevoegdheid. De lijst van deze departementen wordt opgemaakt door de Koning.

De Koning bepaalt de regelen betreffende de samenstelling en de werking van de Hoge Raad.

ART. 19.

Bij het Ministerie van Nationale Opvoeding wordt een Verbeteringsraad voor het Buitengewoon Onderwijs van de Staat ingesteld, die tot taak heeft, hetzij op eigen initiatief, hetzij op het verzoek van de Minister van Nationale Opvoeding advies te verstrekken over de kwesties die betrekking hebben op het buitengewoon onderwijs van de Staat.

De Koning bepaalt de regelen betreffende de samenstelling en de werking van deze Raad; de Minister van Nationale Opvoeding benoemt de voorzitter en de leden van genoemde Raad.

HOOFDSTUK VII.

Reiskosten en kosten van huisonderwijs.

ART. 20.

Volgens door de Koning per type van buitengewoon onderwijs en per onderwijsniveau, op advies van de Hoge

d'enseignement et sur avis du Conseil supérieur de l'enseignement spécial, les frais de déplacement des handicapés se rendant de leur résidence, du home ou de la famille d'accueil à un établissement ou à une section d'enseignement spécial ou de leur résidence à l'institut d'enseignement spécial au home ou à la famille d'accueil, ainsi que les frais de voyage de retour au lieu de départ, et ce pendant toute la durée de leur fréquentation de l'enseignement spécial.

L'Etat peut, suivant des modalités à fixer par arrêté royal pris sur avis du Conseil supérieur de l'enseignement spécial, intervenir dans les frais d'enseignement à domicile dispensé à des handicapés qui, tout en étant aptes à bénéficier d'un type d'enseignement spécial donné, ne sauraient, de l'avis des commissions consultatives d'enseignement spécial compétentes, fréquenter temporairement ou d'une façon permanente ce type d'enseignement en raison de la nature ou de la gravité du handicap.

CHAPITRE VIII.

Dispositions modificatives.

SECTION 1.

*Modifications à la loi du 29 mai 1959
modifiant la législation relative à l'enseignement
gardien, primaire, moyen, normal, technique et artistique.*

ART. 21.

§ 1. L'intitulé de la loi du 29 mai 1959 modifiant la législation relative à l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique et artistique est remplacé par l'intitulé suivant :

« Loi relative à l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique, artistique et spécial. »

§ 2. L'article premier, alinéa premier, de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« La présente loi est applicable à l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique, artistique et spécial. »

§ 3. L'article 3, alinéa premier, de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« L'Etat organise un enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique, artistique et spécial et crée, là où le besoin s'en fait sentir, les établissements et sections d'établissements nécessaires à cet effet. »

§ 4. L'article 24, § 1er, de la même loi est complété par la disposition suivante :

« La condition d'un an de fonctionnement n'est pas requise pour l'admission aux subventions des établissements, écoles,

Raad voor het Buitengewoon Onderwijs vast te stellen regelen, neemt de Staat te zijnen laste de reiskosten van de gehandicapten, die zich van hun verblijfplaats, tehuis of pleeggezin naar een inrichting of een afdeling voor buitengewoon onderwijs, of van hun verblijfplaats naar het instituut voor buitengewoon onderwijs, tehuis of pleeggezin begeven, alsmede de kosten van de terugreis naar de plaats van vertrek, zulks gedurende de ganse tijd dat zij buitengewoon onderwijs volgen.

De Staat kan, volgens regelen te bepalen bij Koninklijk Besluit, genomen op advies van de Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs, bijdragen in de kosten van huis-onderwijs, verstrekt aan gehandicapten, die wel in staat zijn een bepaald type van buitengewoon onderwijs te volgen, maar overeenkomstig het advies van de bevoegde Commissies van Advies voor het Buitengewoon Onderwijs niet bij machte zijn dit onderwijstype tijdelijk of permanent te volgen ten gevolge van de aard of de ernst van hun handicap.

HOOFDSTUK VIII.

Wijzigingsbepalingen.

AFDELING 1.

*Wijzigingen in de wet van 29 mei 1959 tot wijziging
van de wetgeving betreffende het bewaarschoolonderwijs,
het lager-, middelbaar-, normaal-, technisch-
en kunstonderwijs.*

ART. 21.

§ 1. Het opschrift van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van de wetgeving betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager-, het middelbaar-, normaal-, technisch- en kunstonderwijs wordt vervangen als volgt :

« Wet betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager-, middelbaar-, normaal-, technisch-, kunst- en buitengewoon onderwijs. »

§ 2. Artikel één, eerste lid, van dezelfde wet wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Deze wet is van toepassing op het bewaarschoolonderwijs, het lager-, middelbaar-, normaal-, technisch-, kunst- en buitengewoon onderwijs. »

§ 3. Artikel 3, eerste lid, van dezelfde wet, wordt door de volgende bepaling vervangen :

« De Staat richt bewaarschool-, lager-, middelbaar-, normaal-, technisch-, kunstonderwijs en buitengewoon onderwijs in en brengt waar daaraan de behoefte bestaat, de daartoe nodige inrichtingen en afdelingen van inrichtingen tot stand. »

§ 4. Artikel 24, § 1, van dezelfde wet wordt met de volgende bepaling aangevuld :

« De voorwaarde van een jaar werking wordt niet gesteld voor de opneming in de toelageregeling van de inrichtingen,

ours et sections d'enseignement spécial. L'admission aux subventions est consacrée par un arrêté ministériel chaque fois que sont remplies les conditions fixées par le Roi. »

§ 5. L'article 27 de la même loi est complété par la disposition suivante :

« Toutefois, dans l'enseignement spécial, des subventions-allocations sont également accordées aux membres du personnel médical, paramédical, psychologique et social sur la base des normes applicables aux divers types d'enseignement spécial de l'Etat ou sur la base d'autres normes fixées par le Roi lorsqu'il s'agit d'un type d'enseignement spécial non organisé par l'Etat. En ce qui concerne le personnel auxiliaire d'éducation, les normes ne sont pas doublées. Toute demande de subvention-traitement pour le personnel est accompagnée d'une déclaration du pouvoir organisateur, dont le texte, fixé par arrêté royal, atteste que les fonctions dont il s'agit ne sont subventionnées par aucune personne : droit public ou de droit privé ni par aucun autre organisme. »

§ 6. 1. L'article 32, alinéa 3, dernière phrase, de la même loi est supprimé.

2. Le même article est complété par les dispositions suivantes :

« Dans l'enseignement spécial, le montant des subventions, accordées par élève régulier, est de 1.250 francs au niveau primaire, de 1.600 francs au niveau secondaire, de 4.000 à 500 francs maximum au niveau secondaire en ce qui concerne l'enseignement de plein exercice. Il ne peut dépasser 1.500 francs pour les cours à horaire réduit. Pour l'enseignement secondaire, le montant est fixé par le Roi, par grade et par section d'enseignement. Toutefois, le Roi peut, sur rapport du Conseil supérieur de l'enseignement spécial, accorder des subventions de fonctionnement majorées à des sections d'écoles secondaires, dont le fonctionnement est exceptionnellement onéreux, sans que la majoration accordée puisse excéder le quart du montant maximum desdites subventions. »

« Le montant de ces subventions correspond au coût actuel de la vie et est majoré ou diminué en fonction de l'évolution de l'indice des prix à la consommation dans des conditions fixées par arrêté royal. »

§ 7. 1. Dans l'article 34 de la même loi, les mots « et artistique » sont remplacés par les mots « artistique et spécial ».

2. Le même article est complété par la phrase suivante :

« En ce qui concerne les établissements et sections d'enseignement spécial, les subventions d'équipement sont accordées en vue de les aider à acquérir ou renouveler le mobilier et le matériel nécessaires au type d'enseignement spécial qu'ils dispensent. »

scholen, leergangen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs. De opname in de toelageregeling gebeurt bij Ministerieel Besluit wanneer voldaan wordt aan de door de Koning op te stellen voorwaarden. »

§ 5. Artikel 27 van dezelfde wet wordt met de volgende bepaling aangevuld :

« In het buitengewoon onderwijs worden evenwel ook, op basis van de normen toepasselijk op de verschillende types van het door de Staat georganiseerd buitengewoon onderwijs, of op basis van andere door de Koning vastgestelde normen indien het een type van onderwijs betreft dat niet door de Staat is georganiseerd, weddetoelagen toegekend voor het medisch, het paramedisch, het psychologisch en het sociaal personeel. Wat betreft het opvoedend hulppersoneel worden de normen niet verdubbeld. Elke aanvraag voor weddetoelagen moet vergezeld zijn van een verklaring uitgaande van de inrichtende macht. De tekst van deze verklaring wordt vastgelegd bij Koninklijk Besluit, en moet bevestigen dat aan de ambten waarvoor de toelage wordt aangevraagd, noch door een privaat persoon, noch door enig ander organisme subsidies worden verleend. »

§ 6. 1. Artikel 32, 3^e lid, laatste volzin, van dezelfde wet wordt weggelaten.

2. Hetzelfde artikel wordt met de volgende bepalingen aangevuld :

« Voor het buitengewoon onderwijs is het bedrag van toelagen, in het onderwijs met volledig leerplan, toegekend aan elke regelmatige leerling 1.250 frank op het niveau van het kleuteronderwijs, 1.600 frank op het niveau van het lager onderwijs, en van 4.000 tot ten hoogste 7.500 frank op het niveau van het secundair onderwijs. Het mag niet meer bedragen dan 1.500 frank voor leergangen buitengewoon onderwijs met beperkt leerplan. Voor het secundair onderwijs bepaalt de Koning het bedrag per graad en per onderwijsafdeling. De Koning kan evenwel, op voorlegging van een bijzonder verslag van de Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs, hogere werkingstoelagen verlenen aan afdelingen van secundaire scholen, waarvan de werking buitengewoon duur uitvalt, doch de toegestane verhoging mag niet meer bedragen dan een vierde van het maximumbedrag van bedoelde toelagen. »

« Het bedrag van die toelagen stemt overeen met de huidige levensstandaard en wordt volgens de schommelingen van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen verhoogd of verminderd, onder de voorwaarden bepaald bij Koninklijk Besluit. »

§ 7. 1. In artikel 34 van dezelfde wet, worden de woorden « en kunstonderwijs » vervangen door « kunst- en buitengewoon onderwijs ».

2. Hetzelfde artikel wordt met de volgende zin aangevuld :

« Aan de inrichtingen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs worden uitrustingstoelagen verleend om ze te helpen bij het aanschaffen van het meubilair en het materieel, die voor het daarin verstrekte type van buitengewoon onderwijs nodig zijn. »

SECTION 2.

Modifications aux lois sur l'enseignement primaire coordonnées le 20 août 1957.

ART. 22.

§ 1. L'article 1er, alinéa 2, des lois sur l'enseignement primaire, coordonnées le 20 août 1957, est modifié ainsi qu'il suit :

« Il s'acquittent de cette obligation :

» 1. en faisant instruire leurs enfants dans une école publique ou privée d'enseignement primaire, moyen ou spécial;

» 2. en les faisant instruire à domicile. »

§ 2. L'alinéa 4 de l'article 23 des mêmes lois est remplacé par la disposition suivante :

« Les retardés pédagogiques sont groupés dans des classes d'adaptation lorsque leur effectif le permet. »

§ 3. Les articles suivants des mêmes lois sont abrogés :

1. l'article 2;

2. l'article 3, alinéas 2 et 3;

3. l'article 69, § 1er, alinéa 4.

SECTION 3.

Modifications aux lois sur l'enseignement technique coordonnées le 30 avril 1957.

ART. 23.

Les dénominations se trouvant aux rubriques D et I de l'article 6 ainsi que l'article 10 des lois sur l'enseignement technique coordonnées le 30 avril 1957 sont abrogés.

SECTION 4.

Modifications à la loi du 22 juin 1964 relative au statut des membres du personnel enseignant de l'Etat.

ART. 24.

L'article 3 de la loi du 22 juin 1964 relative au statut des membres du personnel enseignant de l'Etat est remplacé par la disposition suivante :

« Article 3. — § 1er. — Dans les établissements d'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique et artistique, les membres du personnel sont classés dans l'une des catégories suivantes :

AFDELING 2.

Wijzigingen in de op 20 augustus 1957 gecoördineerde wetten op het lager onderwijs.

ART. 22.

§ 1. Artikel 1, tweede lid, van de op 20 augustus 1957 gecoördineerde wetten op het lager onderwijs wordt gewijzigd als volgt :

« Deze verplichting leven zij na :

» 1. door hun kinderen te doen onderwijzen in een openbare of private school voor lager, middelbaar of buitengewoon onderwijs;

» 2. door hun huisonderwijs te verstrekken. »

§ 2. Het vierde lid van artikel 23 van dezelfde wetten wordt door de volgende bepaling vervangen :

« De pedagogische achterblijvers worden in aanpassingsklassen gegroepeerd indien hun aantal zulks mogelijk maakt. »

§ 3. De volgende artikelen van dezelfde wetten worden opgeheven :

1. artikel 2,

2. artikel 3, tweede en derde lid,

3. artikel 69, § 1, vierde lid.

AFDELING 3.

Wijziging in de op 30 april 1957 gecoördineerde wetten op het technisch onderwijs.

ART. 23.

De benamingen die voorkomen onder de rubrieken D en I van artikel 6, alsmede artikel 10 van de op 30 april 1957 gecoördineerde wetten op het technisch onderwijs, worden opgeheven.

AFDELING 4.

Wijzigingen in de wet van 22 juni 1964 betreffende het statuut der personeelsleden van het Rijksonderwijs.

ART. 24.

Artikel 3 van de wet van 22 juni 1964 betreffende het statuut der personeelsleden van het Rijksonderwijs wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Artikel 3. — § 1. — In de inrichtingen voor bewaarschoolonderwijs, lager-, middelbaar-, normaal-, technisch- en kunstonderwijs worden de personeelsleden ingedeeld in een van de volgende categorieën :

- » 1. personnel directeur et enseignant;
- » 2. personnel auxiliaire d'éducation;
- » 3. personnel paramédical;
- » 4. personnel administratif;
- » 5. personnel de maîtrise, gens de métier et de service.

» § 2. Dans les établissements et sections d'enseignement spécial, les membres du personnel sont classés dans l'une des catégories suivantes :

- » 1. le personnel visé au § 1er;
- » 2. le personnel psychologique;
- » 3. le personnel médical;
- » 4. le personnel social. »

ART. 25.

L'article 6, premier alinéa de la loi du 22 juin 1964 précitée, est complété par les mots « du personnel psychologique, du personnel médical et du personnel social. »

SECTION 5.

Modifications à la loi du 22 avril 1958 portant création d'un Fonds des constructions scolaires et parascolaires de l'Etat, d'un Fonds des constructions de l'enseignement supérieur et des cités universitaires de l'Etat, modifiée par la loi du 29 mai 1959, modifiant la législation relative à l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique et artistique.

ART. 26.

§ 1. A l'article 1er, a, de la loi du 22 avril 1958 portant création d'un Fonds des constructions scolaires et parascolaires de l'Etat, d'un Fonds des constructions de l'enseignement supérieur et des cités universitaires de l'Etat, le mot « spécial » est inséré entre les mots « primaire » et « moyen ».

§ 2. L'article 6bis, alinéa premier, de la même loi est complété par les mots « et dix établissements d'enseignement spécial ».

CHAPITRE IX.

Dispositions finales.

ART. 27.

Le Roi détermine, par type d'enseignement spécial, les dates d'application des dispositions de la présente loi.

- » 1. bestuurs- en onderwijzend personeel;
- » 2. opvoedend hulppersoneel;
- » 3. paramedisch personeel;
- » 4. administratief personeel;
- » 5. meesters-, vak- en dienstpersoneel.

» § 2. In de inrichtingen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs worden de personeelsleden ingedeeld in een van de volgende categorieën :

- » 1. personeel bedoeld in § 1;
- » 2. psychologisch personeel;
- » 3. medisch personeel;
- » 4. sociaal personeel. »

ART. 25.

Artikel 6, eerste alinea, van bovengenoemde wet van 22 juni 1964, wordt aangevuld met de woorden : « van het psychologisch personeel, van het medisch personeel en van het sociaal personeel ».

AFDELING 5.

Wijzigingen in de wet van 22 april 1958 tot oprichting van een Fonds voor Schoolgebouwen en Gebouwen in schoolverband van het Rijk en een Fonds voor Hoger Onderwijs, gebouwen en studentenverblijven van het Rijk, gewijzigd door de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van de wetgeving betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager-, het middelbaar-, normaal-, technisch- en kunstonderwijs.

ART. 26.

§ 1. In artikel 1, a, van de wet van 22 april 1958 tot oprichting van een Fonds voor Schoolgebouwen en Gebouwen in schoolverband van het Rijk, en van een Fonds voor Hoger Onderwijs — gebouwen en studentenverblijven van het Rijk, worden de woorden « het buitengewoon » ingevoegd tussen de woorden « het lager » en het « middelbaar ».

§ 2. Artikel 6bis, eerste lid, van dezelfde wet wordt aangevuld met de woorden « en tien inrichtingen voor buitengewoon onderwijs ».

HOOFDSTUK IX.

Slotbepalingen.

ART. 27.

Per type van buitengewoon onderwijs bepaalt de Koning de data van toepassing van de beschikkingen van deze wet.

ART. 28.

La présente loi entre en vigueur au début de l'année scolaire qui suit la date de sa publication au *Moniteur belge*.

L'alinéa 3 de l'article 2 des lois coordonnées sur l'enseignement primaire est abrogé le jour de l'entrée en vigueur de l'arrêté royal visé à l'article 20, alinéa 1er de la présente loi.

Donné à Bruxelles, le 14 janvier 1970.

BAUDOUIN.

Par le Roi :

Le Ministre de l'Education nationale,

P. VERMEYLEN.

Le Ministre de l'Education nationale,

A. DUBOIS.

ART. 28.

Deze wet treedt in werking bij het begin van het schooljaar dat volgt op de datum van haar bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*.

Het derde lid van artikel 2 van de gecoördineerde wetten op het lager onderwijs wordt opgeheven de dag waarop het bij artikel 20, eerste lid, van deze wet bedoeld Koninklijk Besluit in werking treedt.

Gegeven te Brussel, 14 januari 1970.

BOUDEWIJN.

Van Koningswege :

De Minister van Nationale Opvoeding,

P. VERMEYLEN.

De Minister van Nationale Opvoeding,

A. DUBOIS.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, première chambre, saisi par le Ministre de l'Education nationale, le 19 février 1969, d'une demande d'avis sur un projet de loi « sur l'enseignement spécial », a donné le 4 décembre 1969 l'avis suivant :

Pour la troisième fois le Conseil d'Etat est appelé à donner son avis sur un projet de loi relatif à la même matière.

Le 27 mars 1964 déjà, il émit un avis concernant un projet de loi sur l'enseignement spécial (L. 8719/2). Déposé à la Chambre des Représentants le 30 juin 1964 (session 1963-1964, Doc. 845/1) ce projet fut transmis, après examen, au Sénat (session 1964-1965, 8 avril 1965, Doc. 363), où la discussion n'en fut pas poursuivie.

Le 9 novembre 1967, le Conseil d'Etat donna son avis sur un nouveau projet ayant le même objet, lequel ne fut toutefois pas déposé au Parlement.

Depuis lors, des propositions de lois relatives à l'enseignement spécial ont été déposées à la Chambre, le 22 octobre 1968, par Monsieur Grootjans (session extraordinaire, 1968, n° 107/1) et au Sénat, le 11 décembre 1968, par Monsieur Toussaint (session ordinaire 1968-1969, n° 72).

**

Observation préliminaire.

Tout comme dans les projets précédents l'enseignement qui n'est pas dispensé dans un établissement d'enseignement ordinaire est appelé, dans la version néerlandaise du présent projet : « buitengewoon onderwijs ». Cette dénomination est celle qu'utilise déjà la loi du 30 juillet 1963 concernant le régime linguistique dans l'enseignement. La loi du 8 avril 1965 relative à la jeunesse parle, au contraire, de « bijzonder onderwijs » (voir l'article 37, 2° a).

Pour désigner l'enseignement visant à pourvoir à l'instruction ordinaire, dans la mesure où celle-ci peut être adaptée aux aptitudes physiques et mentales des élèves, les termes « buitengewoon onderwijs » semblent mieux convenir.

EXAMEN DU DISPOSITIF.

CHAPITRE I.

Champ d'application — Définitions.

Le chapitre Ier précise la portée du projet et définit la terminologie utilisée. Dans la version néerlandaise de l'intitulé de ce chapitre, le terme « Bepalingen » gagnerait à être remplacé par le terme « Begripsomschrijvingen ».

ARTICLE PREMIER.

L'article premier déclare que la loi s'applique aux handicapés scolaires, mais omet toutefois de déterminer ce qu'il faut entendre par « handicapé » au sens de la loi.

Il est suggéré de rédiger le début de l'article 1er de la manière suivante :

« Article 1er. — La présente loi s'applique à ceux qui, aptes à recevoir un enseignement, sont toutefois incapables de suivre celui-ci dans un établissement scolaire ordinaire. Ils sont dénommés ci-après « handicapés ».

« L'enseignement spécial pourvoit à l'instruction et à l'éducation des handicapés ... (la suite comme au projet) ... »

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, eerste kamer, de 19e februari 1969 door de Minister van Nationale Opvoeding verzocht hem van advies te dienen over een ontwerp van wet « op het buitengewoon onderwijs », heeft de 4e december 1969 het volgende advies gegeven :

Door dit ontwerp wordt de Raad van State een derde maal uitgenodigd om advies uit te brengen over dezelfde stof.

Reeds op 27 maart 1964 heeft de Raad van State advies uitgebracht over een ontwerp van wet op het buitengewoon onderwijs (L. 8719/2). Dit ontwerp werd op 30 juni 1964 ingediend bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers (zitting 1963-1964, stuk 845/1) en na behandeling aan de Senaat overgemaakt (zitting 1964-1965, 8 april 1965, stuk 363) waar het niet verder besproken werd.

Op 9 november 1967 heeft de Raad van State advies uitgebracht over een nieuw ontwerp van wet op het buitengewoon onderwijs. Het werd echter in het Parlement niet ingediend.

Intussen werd op 22 oktober 1968 door de heer Grootjans een wetsvoorstel betreffende het buitengewoon onderwijs bij de Kamer (B.Z., 1968, n° 107/1) en werd op 11 december 1968 een ander wetsvoorstel door de heer Toussaint bij de Senaat ingediend (G.Z., 1968-1969, n° 72).

**

Voorafgaande opmerking.

Net zoals vorige ontwerpen wordt het onderwijs dat niet in een gewone onderwijsinstelling wordt verstrekt, buitengewoon genoemd. Deze benaming werd reeds gebruikt in de wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs. Daarentegen is er in de wet van 8 april 1965 betreffende jeugdbescherming sprake van « bijzonder » onderwijs (zie artikel 37, 2° a).

Voor een onderwijs dat ertoe strekt een gewoon onderwijs te versterken in de mate dat het kan aangepast worden aan de lichamelijke en geestelijke geschiktheden van de leerlingen, zou de benaming « buitengewoon onderwijs » te verkiezen zijn.

ONTLEDING VAN HET ONTWERP.

HOOFDSTUK I.

Toepassingsgebied — Bepalingen.

In dit eerste hoofdstuk wordt de toedracht van het ontwerp toegelicht en een omschrijving gegeven van de gebruikte terminologie. Het woord « bepalingen » in het opschrift zou best worden vervangen door « begripsomschrijving ».

EERSTE ARTIKEL.

In artikel 1 wordt bepaald dat de wet van toepassing is op de pedagogisch gehandicapten zonder echter een begripsomschrijving te geven van de « gehandicapte » in de zin van de wet.

Vorgesteld wordt artikel 1 te beginnen als volgt :

« Artikel 1. — Deze wet is van toepassing op hen die, hoewel geschikt voor onderwijs, ongeschikt zijn om in een gewone school onderwijs te volgen. Ze worden hier genoemd « gehandicapten ».

» Het buitengewoon onderwijs voorziet in het onderricht en de opvoeding van de gehandicapten ... (zoals in het ontwerp) ... »

ART. 2.

Cet article reproduit *mutatis mutandis* l'article 3 de la loi du 29 mai 1959 modifiant la législation sur l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique et artistique. Dans l'esprit du Gouvernement, cette loi sera étendue, ainsi qu'il ressort de l'article 21 du projet, à l'enseignement spécial organisé ou subventionné par l'Etat. Dès lors, l'intention du Gouvernement serait mieux exprimée par l'insertion, à l'article 3 de la loi du 29 mai 1959, du mot « spécial ». Cette modification, qui rendrait l'article 2 du projet superflu, serait avantageusement introduite dans l'article 21.

« Article 2 (article 3 du projet). — Les deux versions du a) sont discordantes. Alors qu'il est question dans le texte français des « père et mère », le texte néerlandais dit « de vader, moeder ». Le commentaire que l'exposé des motifs consacre à cette disposition n'est pas en harmonie avec l'article 373 du Code civil, aux termes duquel :

« Durant le mariage, cette autorité (l'autorité paternelle) est exercée conjointement par le père et la mère. En cas de dissentiment entre eux la volonté du père prévaut; toutefois, la mère a un droit de recours devant le tribunal de la jeunesse. »

La version néerlandaise du littera a) devrait dès lors être rédigée ainsi qu'il suit :

« a) gezinshoofd : de vader en moeder, de voogd of de persoon aan wiens bewaring een gehandicapte is toevertrouwd. »

**

Selon le fonctionnaire délégué, il n'entre pas dans les intentions du Gouvernement de soumettre à agrégation l'organisation de l'enseignement spécial libre. Il en va de même pour l'organisation d'un internat (littera d).

Dans ces conditions, la notion d'établissement d'enseignement spécial serait mieux définie en ces termes : « tout établissement organisé ou subventionné par l'Etat qui dispense un enseignement régulier aux handicapés ».

La notion d'institut d'enseignement spécial se définirait par analogie de la manière suivante : « tout établissement d'enseignement spécial organisé ou subventionné par l'Etat auquel est annexé un internat ».

**

L'Etat s'interdit aussi de soumettre l'organisation d'internats à agrégation préalable en ce qui concerne les homes d'accueil. La définition suivante peut dès lors suffire :

« e) home d'accueil : tout internat où des handicapés sont hébergés en vue de leur permettre de fréquenter comme externes un établissement ou une section d'enseignement spécial. »

**

En ce qui concerne la famille d'accueil, ni le dispositif du projet ni l'exposé des motifs ne précisent par quelle autorité la famille doit avoir été autorisée à accueillir des handicapés. Le texte suivant est de nature à combler cette lacune :

« f) famille d'accueil : toute famille qui accueille des handicapés avec l'autorisation de l'établissement ou de la section d'enseignement spécial, en vue de leur permettre de fréquenter comme externes cet établissement ou cette section. »

ART. 2.

Dit artikel is *mutatis mutandis* volledig ontleend aan artikel 3 van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van de wetgeving betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal-, technisch en kunstonderwijs. Zoals blijkt uit artikel 21 van het ontwerp, ligt het in de bedoeling van de Regering die wet toe te passen op het buitengewoon onderwijs dat door de Staat wordt georganiseerd of gesubsidieerd. De bedoeling van de Regering zou derhalve beter verwezenlijkt worden door het woord « buitengewoon » in te lassen in het bepaalde bij artikel 3 van de wet van 29 mei 1959. Deze wijziging zou dan best worden ingelast in artikel 21 van het ontwerp. Artikel 2 van het ontwerp wordt dan overbodig.

Artikel 2 (artikel 3 van het ontwerp). — In lid a) bestaat er geen overeenstemming tussen beide teksten. In de Nederlandse tekst is er sprake van « de vader, moeder » terwijl de Franse tekst « vader én moeder » te samen aanduidt. De toelichting die in de memorie van deze bepaling wordt gegeven, strookt niet met het bepaalde van artikel 373 van het Burgerlijk Wetboek, dat luidt als volgt :

« Gedurende het huwelijk wordt dit gezag (dit wil zeggen het ouderlijk gezag) door de ouders gezamenlijk uitgeoefend. Zijn zij het niet eens, dan is de wil van de vader doorslaggevend, maar de moeder heeft het recht zich tot de jeugdrechtsbank te wenden. »

Daarom leze men littera a) als volgt :

« a) gezinshoofd : de vader en moeder, de voogd of de persoon aan wiens bewaring een gehandicapte is toevertrouwd. »

**

Volgens de gemachtigde ambtenaar ligt het niet in de bedoeling van de Regering de inrichting van het vrij onderwijs voor buitengewoon onderwijs aan een erkenning te onderwerpen. Hetzelfde dient ook gezegd voor de inrichting van een internaat (littera d).

Daarom kan de begripsomschrijving van « inrichting voor buitengewoon onderwijs » best gelezen worden als volgt : « elke door de Staat georganiseerde of gesubsidieerde onderwijsinrichting waar aan gehandicapten regelmatig onderwijs wordt verstrekt ».

Voor het « instituut voor buitengewoon onderwijs » geeft men volgende lezing : « elke door de Staat georganiseerde of gesubsidieerde inrichting voor buitengewoon onderwijs waaraan een internaat verbonden is ».

**

Ook voor de tehuizen ontzegt zich de Staat het recht de inrichting van internaten afhankelijk te stellen van het bekomen van een voorafgaande erkenning. Daarom zou volgende begripsomschrijving volstaan :

« e) tehuis : elk internaat waar gehandicapten worden opgenomen om hen in de mogelijkheid te stellen als externen een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs te bezoeken. »

**

Betreffende het pleeggezin wordt noch in het beschikkend gedeelte noch in de memorie van toelichting bepaald van welke overheid het gezin de toestemming moet bekomen hebben om gehandicapten op te nemen. Dit wordt verholpen door de volgende tekst :

« f) pleeggezin : elk gezin dat met toestemming van de inrichting of van de afdeling voor buitengewoon onderwijs een of meer gehandicapten opneemt om hen in de mogelijkheid te stellen als externen die inrichting of afdeling te bezoeken. »

ART. 3 (article 4 du projet).

Cet article gagnerait à être rédigé ainsi qu'il suit :

« Article 3. — L'enseignement spécial se scinde en plusieurs types. Chacun de ces types comporte l'enseignement adapté aux besoins éducatifs généraux et particuliers des handicapés appartenant à un même groupe, besoins qui sont déterminés en fonction de la nature et de la gravité du handicap principal commun à ce groupe.

» Pour les personnes atteintes de handicaps multiples, le type d'enseignement spécial est déterminé compte tenu des besoins éducatifs qui, eu égard à l'âge et aux capacités des intéressés, doivent être satisfaits par priorité.

» Le Roi détermine, sur avis du Conseil supérieur de l'enseignement spécial, les divers types d'enseignement spécial qui peuvent être organisés ou subventionnés par l'Etat. »

ART. 4 (article 5 du projet).

La rédaction suivante est recommandée pour l'alinéa 2 de cet article :

« Toutefois, le Ministre de l'Education nationale peut, sur avis conforme de la Commission consultative de l'enseignement spécial, conserver le bénéfice de la présente loi à un handicapé âgé de plus de 21 ans ou l'admettre au bénéfice de celle-ci pour la première fois. »

ART. 5 (article 6 du projet).

Selon le fonctionnaire délégué, l'admission dans un établissement d'enseignement spécial n'est pas subordonnée à la production du rapport visé par cet article. Il s'agit uniquement de l'inscription d'un handicapé dans un établissement organisé ou subventionné par l'Etat.

Le rapport qui est exigé du chef de famille peut être établi par un centre psycho-médico-social, un office d'orientation scolaire et professionnelle organisé ou subventionné par l'Etat ou tout autre organisme qui, sans être agréé par l'Etat, offre les mêmes garanties en matière d'orientation scolaire et professionnelle. Il peut l'être aussi, pour certains types d'enseignement spécial, par un médecin qui possède les qualifications déterminées par le Roi.

Il est suggéré de rédiger cet article ainsi qu'il suit :

« Article 5. — L'inscription d'un handicapé dans un établissement, une section ou un institut d'enseignement spécial visés par la présente loi est subordonnée à la production d'un rapport précisant le type d'enseignement spécial qui répond aux besoins du handicapé et qui est dispensé dans cet établissement, cette section ou cet institut.

» Ce rapport est établi :

» 1° par un centre psycho-médico-social, un office d'orientation scolaire et professionnelle organisé ou subventionné par l'Etat ou tout autre organisme offrant les mêmes garanties en matière d'orientation scolaire et professionnelle. Une liste de ces organismes ... (la suite comme au projet) ...;

» 2° par un médecin possédant les qualifications déterminées par le Roi. »

ART. 6 (article 7 du projet).

Des lors qu'une commission est créée par le chef de l'Etat, il est superflu de préciser que les frais de son fonctionnement sont à la

ART. 3 (artikel 4 van het ontwerp).

Voor een betere lezing van dit artikel wordt volgende tekst voorgesteld :

« Artikel 3. — Het buitengewoon onderwijs wordt onderscheiden in verschillende types. Elk dezer omvat het onderwijs dat aangepast is aan de algemene en aan de bijzondere opvoedingsbehoeften van de gehandicapten die tot een zelfde groep behoren en deze behoeften worden bepaald overeenkomstig de aard en de ernst van de voornaamste handicap, welke die groep gemeen heeft.

» Voor hen die verscheidenen handicaps hebben wordt het type van buitengewoon onderwijs bepaald, rekening houdend met de opvoedingsbehoeften waaraan bij voorrang moet voldaan worden in verband met hun leeftijd en vermogens.

» De Koning bepaalt, op advies van de Hoge Raad voor buitengewoon onderwijs, de verschillende types van buitengewoon onderwijs die door de Staat georganiseerd of gesubsidieerd kunnen worden. »

ART. 4 (artikel 5 van het ontwerp).

Voor het tweede lid wordt volgende lezing aanbevolen :

« De Minister van Nationale Opvoeding kan evenwel, op eensluidend advies van de commissie van advies voor buitengewoon onderwijs, een gehandicapte van meer dan 21 jaar verder of voor het eerst voor deze wet in aanmerking laten komen. »

ART. 5 (artikel 6 van het ontwerp).

Volgens de gemachtigde ambtenaar wordt de toegang tot een inrichting voor buitengewoon onderwijs niet afhankelijk gesteld van het voorleggen van het desbetreffende verslag. Het gaat hier enkel om de inschrijving van een gehandicapte in een door de Staat georganiseerde of gesubsidieerde inrichting.

Het verslag dat van het gezinshoofd vereist wordt, mag worden opgesteld hetzij door een P.M.S.-centrum, een dienst voor voorlichting inzake studie- en beroepsoriëntering, georganiseerd of gesubsidieerd door de Staat, of nog door om het even welke andere instelling op voorwaarde dat deze instelling zonder daarom erkend te zijn door de staat, inzake studie- en beroepsoriëntering dezelfde waarborgen biedt. Het verslag kan ook voor bepaalde types van buitengewoon onderwijs worden opgesteld door een geneesheer die de door de Koning bepaalde kwalificatie bezit.

Voor dit artikel wordt de volgende lezing aanbevolen :

« Artikel 5. — Voor de inschrijving van een gehandicapte in een door deze wet bedoelde inrichting, afdeling of instituut voor buitengewoon onderwijs is een verslag vereist waarin wordt aangegeven het type van buitengewoon onderwijs dat aan de behoeften van de gehandicapte beantwoordt en in die inrichting, afdeling of instituut wordt verstrekt.

» Dit verslag wordt opgesteld hetzij :

» 1° door een psycho-medisch-sociaal centrum, een door de Staat georganiseerde of gesubsidieerde dienst voor voorlichting inzake studie- en beroepsoriëntering, of door een andere instelling die inzake studie- en beroepsoriëntering dezelfde waarborgen biedt. Een lijst van deze instellingen ... (zoals in het ontwerp) ...;

» 2° door een geneesheer die de door de Koning bepaalde kwalificaties bezit. »

ART. 6 (artikel 7 van het ontwerp).

Wanneer een commissie door het Staatshoofd wordt ingesteld, hoeft niet te worden gezegd dat de kosten die door de werking van de

charge de l'Etat. La deuxième phrase de l'alinéa 1er doit donc être omise.

**

Telle qu'elle est rédigée la disposition réglant la composition de la commission consultative ne permet pas de déterminer avec certitude si les membres appartenant aux disciplines pédagogique, psychologique, médicale et sociale seront choisis parmi les représentants des établissements d'enseignement.

Il est permis de se demander si le projet aboutit à une représentation équilibrée de tous les intéressés, en particulier des parents des enfants handicapés. L'exposé des motifs déclare à ce sujet que les représentants des disciplines sociales seront choisis de préférence parmi les parents d'enfants handicapés. Le texte du projet ne concrétise pas cette intention du Gouvernement.

La commission ne comprenant que des membres qui représentent les établissements d'enseignement spécial, on peut craindre que ceux-ci soient trop enclins à diriger un handicapé vers leur type d'enseignement, alors que dans certains cas, la fréquentation de l'enseignement normal serait plus indiquée. C'est la raison pour laquelle le projet précédent (L. 10.136) prévoyait que la commission comprenait aussi « éventuellement un nombre égal de parents présentés par les associations de parents d'enfants handicapés ».

Ainsi qu'il a déjà été dit ci-avant, la rédaction de l'alinéa 2 doit être revue.

**

Etant donné que l'alinéa 2 énonce déjà certaines règles relatives à la composition de la commission, il serait préférable de rédiger l'alinéa 3 comme suit :

« Le Roi fixe les autres modalités de composition et de fonctionnement de la commission.

» Le Ministre qui a l'enseignement spécial dans ses attributions, en nomme les membres. »

ART. 7 (article 8 du projet).

Cet article omet de préciser par qui un avis peut être demandé. Il serait toutefois erroné d'en déduire que la commission est tenue de communiquer son avis à toutes les personnes mentionnées dans cette disposition.

Enfin, il convient d'observer qu'aucune disposition ne définit la mission dévolue à la commission. Le début de l'article pourrait, dès lors, être rédigé comme suit :

« La commission consultative a pour mission de donner un avis motivé à la demande et à l'intention : 1° du chef de famille ... »

**

A la différence des 1° et 2°, où il est question de la « personne chargée du contrôle de l'obligation scolaire », les numéros suivants parlent « d'un membre de l'inspection scolaire organisée par l'Etat ». Cette formule vise tant les inspecteurs de l'Etat de l'enseignement primaire que ceux de l'enseignement secondaire. C'est pourquoi, il conviendrait de remplacer les mots « la personne chargée du contrôle de l'obligation scolaire », figurant aux 1° et 2°, par les mots « un membre de l'inspection de l'enseignement organisée par l'Etat ».

Le 7° prévoit la possibilité de dispenser le handicapé de l'obligation scolaire.

Pour qu'il puisse être question de « dispense » de l'obligation scolaire, il doit s'agir de handicapés qui sont éducatibles et susceptibles de recevoir un certain enseignement. Les handicapés qui sont totalement

commissie worden veroorzaakt, ten laste zijn van de Staat. Daarom is de tweede volzin van het eerste lid overbodig.

**

Zoals de samenstelling van de commissie van advies is voorzien, kan niet met zekerheid worden bepaald of de leden, die behoren tot de pedagogische, de psychologische, de medische en de sociale disciplines gekozen worden onder vertegenwoordigers van de onderwijsinstellingen.

De vraag rijst of een evenwichtige vertegenwoordiging wordt bekomen van alle belanghebbenden, meer bepaald van de ouders van de gehandicapte kinderen. In dit verband verklaart de memorie van toelichting dat de vertegenwoordigers van de sociale disciplines bij voorkeur zullen gekozen worden onder de ouders van de gehandicapte kinderen. Deze intentie van de Regering wordt niet vertolkt in het beschikkend gedeelte.

Doordat de commissie enkel leden telt die de instellingen voor buitengewoon onderwijs vertegenwoordigen, kan er gevreesd worden dat deze vertegenwoordigers al te zeer geneigd zullen zijn een gehandicapte te verwijzen naar hun onderwijs. In bepaalde gevallen zal het gewoon onderwijs te verkiezen zijn. Daarom ook had het vorig ontwerp (L. 10.136) voorzien dat de commissie ook samengesteld wordt uit « eventueel een gelijk aantal ouders voorgedragen door de verenigingen van ouders van gehandicapten ».

Zoals reeds hoger werd gezegd, blijft de redactie van dit tweede lid te herzien.

**

Doordat het tweede lid reeds regelen omtrent de samenstelling van de commissie bevat, zou het derde lid beter worden gesteld als volgt :

« De Koning bepaalt de overige regelen betreffende de samenstelling en de regelen betreffende de werkwijze van de commissie.

» De Minister die het buitengewoon onderwijs in zijn bevoegdheid heeft, benoemt er de leden van. »

ART. 7 (artikel 8 van het ontwerp).

Dit artikel laat na te bepalen wie gerechtigd is een advies aan te vragen. Ten onrechte zou hieruit worden afgeleid dat de commissie verplicht is haar advies mede te delen aan al de personen die hier worden aangeduid.

Ten slotte dient te worden opgemerkt dat de opdracht van de commissie nergens wordt gedefinieerd. Het ware derhalve aangewezen dit artikel te beginnen als volgt :

« De commissie van advies heeft tot taak een met redenen omkleed advies uit te brengen op aanvraag en ten behoeve van : 1° het gezinshoofd ... »

**

Terwijl in het 1° en 2° er sprake is van « de persoon die met het toezicht op de leerplicht is belast » wordt er in de volgende nummers gewag gemaakt van « een lid van de door de Staat georganiseerde onderwijsinspectie ». Door deze uitdrukking worden zowel de Rijksinspecteurs van het lager als die van het secundair onderwijs bedoeld. Daarom vervange men in 1° en 2° de woorden « de persoon die met het toezicht op de leerplicht is belast » door « een lid van de door de Staat georganiseerde onderwijsinspectie ».

Onder 7° wordt in de mogelijkheid voorzien de gehandicapte te ontslaan van de leerplicht.

Wanneer hier sprake is van een vrijstelling van de leerplicht, zo moet het hier gaan om een gehandicapte die opvoedbaar en vatbaar is voor enig onderricht. Gehandicapten die totaal onopvoedbaar zijn

inédiquables ne tombent pas sous l'application de la loi (voir l'article 1er) et ne peuvent dès lors être dispensés par le Ministre. La dispense peut être accordée pour des motifs touchant la liberté de conviction philosophique ou religieuse du chef de famille, en raison de l'insuffisance des possibilités de déplacement, etc...

Le tribunal de la jeunesse peut-il obliger un handicapé qui a été dispensé de l'obligation scolaire à suivre l'enseignement, par exemple lorsqu'il estime que la dispense ne se justifie plus, la cause en étant supprimée ?

**

Dans la version néerlandaise du 7e, le mot « overgemaakt » doit être remplacé par le mot « medegedeeld ».

ART. 9 (article 10 du projet).

Le projet ne dit pas quelle sera la décision de la commission lorsque le chef de famille refuse de faire examiner son enfant en vue de la rédaction du rapport prévu. La commission se prononcera alors sans que l'enfant ait été examiné et pourra, s'il y a lieu, déferer l'affaire au tribunal de la jeunesse.

Dans la version néerlandaise, il convient, au 2 de l'alinéa 1er, de remplacer le mot « eventueel » par les mots « in voorkomend geval » et, à l'alinéa 2, le mot « instelling » par le mot « inrichting ».

ART. 10 (article 11 du projet).

Afin d'éviter toute contestation quant à la durée exacte du délai dont le chef de famille dispose pour se conformer à l'avis de la commission consultative, il convient, dans la version néerlandaise de l'alinéa 5, de remplacer les mots « twee weken » par les mots « vijftien dagen ».

ART. 11 (article 12 du projet).

Dans la version néerlandaise, le mot « Heer » peut être omis.

ART. 12 (article 13 du projet).

Pour que les deux versions soient parfaitement concordantes, il convient, dans le texte néerlandais, de remplacer le second « respectievelijk » par la conjonction « of ».

ART. 13 (article 14 du projet).

Si les dispositions du 1° et du 3° visent tant l'enseignement de l'Etat que l'enseignement subventionné, il n'en est pas de même de la disposition du 2°, qui ne saurait être applicable qu'à l'enseignement subventionné. Il serait, dès lors, préférable de consacrer à cette dernière disposition un article distinct, qui deviendrait l'article 14.

Tel qu'il est formulé, l'article implique que les livres et objets classiques sont délivrés gratuitement aux handicapés quel que soit le niveau de l'enseignement. Si, dans l'esprit du Gouvernement, il s'agit de maintenir la gratuité dans la mesure où elle est prévue par l'article 69 des lois coordonnées sur l'enseignement primaire, il conviendrait de le dire expressément. Le texte suivant est proposé à cette fin :

« Article 14. — L'Etat assume la charge financière résultant de la délivrance gratuite de livres et d'objets classiques aux élèves des écoles subventionnées d'enseignement spécial gardien et primaire.

vallen buiten toepassing van de wet (zie artikel 1) en kunnen derhalve niet worden vrijgesteld door de bevoegde Minister. Vrijstelling kan verleend worden om reden van de vrijheid van overtuiging van het gezinshoofd, de onvoldoende mogelijkheden tot reizen, enz.

De vraag dient te worden gesteld of de jeugdrechtbank een gehandicapte kan verplichten onderwijs te ontvangen niettegenstaande het kind ontslagen werd van de leerplicht, bijvoorbeeld ingeval de jeugdrechtbank oordeelt dat de verleende vrijstelling niet meer verantwoord is doordat de oorzaak van de vrijstelling weggevallen is.

**

In de voorgestelde tekst van dit 7^e vervange men het woord « overgemaakt » door « medegedeeld ».

ART. 9. (artikel 10 van het ontwerp).

Door het ontwerp wordt niet bepaald welke beslissing de commissie zal nemen wanneer het gezinshoofd weigert zijn kind te laten onderzoeken voor het opmaken van het vereiste verslag. De commissie zal alsdan beslissen zonder dat het kind werd onderzocht en kan zo nodig de zaak overmaken aan de jeugdrechtbank.

Onder het secundo vervange men het woord « eventueel » door « in voorkomend geval » en in het tweede lid « instelling » door « inrichting ».

ART. 10 (artikel 11 van het ontwerp).

Om betwisting te voorkomen betreffende de juiste duur van de termijn waarover het gezinshoofd beschikt om zich te schikken naar het advies van de commissie van advies, vervange men in het vijfde lid de woorden « twee weken » door « vijftien dagen ».

ART. 11 (artikel 12 van het ontwerp).

Het woord « Heer » kan voorzeker zonder bezwaar worden weggelaten.

ART. 12 (artikel 13 van het ontwerp).

Ten einde een volledige overeenstemming te bekomen tussen de beide teksten van dit artikel, vervange men het tweede « respectievelijk » door « of ».

ART. 13 (artikel 14 van het ontwerp).

Indien het bepaalde onder 1° en 3° betrekking heeft zowel op het Rijksonderwijs als op het gesubsidieerd onderwijs kan hetzelfde niet worden gezegd van het bepaalde onder 2° dat enkel van toepassing kan zijn op het gesubsidieerd onderwijs. Daarom is het aangewezen dat deze laatste bepaling het voorwerp zou uitmaken van een autonoom artikel, dat artikel 14 zou worden.

Zoals de tekst is gesteld, worden schoolboeken en schoolbehoeften aan de gehandicapten gratis verstrekt onverschillig het niveau van het onderwijs. Indien het nu de bedoeling is van de Regering die kosteloosheid te behouden, in de mate dat zulks is voorzien bij artikel 69 van de gecoördineerde wetten op het lager onderwijs, zo dient zulks met zoveel woorden te worden gezegd. Voorgesteld wordt deze bedoeling van de Regering te vertolken als volgt :

« Artikel 14. — De Staat draagt de financiële last verbonden aan het kosteloos verstrekken van leerboeken en schoolbehoeften aan leerlingen van gesubsidieerde scholen voor buitengewoon kleuter- en lager onderwijs.

» Le Roi fixe annuellement et de manière forfaitaire le montant de cette intervention, qui est versée aux communes et au pouvoir organisateur des écoles libres sur états certifiés exacts par l'inspection scolaire ».

ART. 15.

Le texte gagnerait en précision si les mots « selon le cas » étaient insérés avant les mots « est établi ».

ART. 16.

Le Roi est autorisé à organiser le contrôle et l'inspection des homes et des familles d'accueil. Dans un avis précédent concernant un projet de loi relatif à l'enseignement spécial (L.8719/2), le Conseil d'Etat a fait à cet égard l'observation suivante :

« En vertu de l'article 10 de la Constitution nul ne peut, sans être muni d'un mandat de perquisition, pénétrer dans le domicile d'un particulier, même pour l'interroger, si celui-ci s'y oppose (Cass. 20 décembre 1948, Pas., 1948, I, 737). Il appartient au législateur de déterminer dans quels cas, suivant quelles modalités et par quelles autorités le contrôle de l'obligation scolaire se fera au domicile des particuliers et dans des écoles privées (cfr. Cass. 24 mai 1948, Pas. 1948, I, 334; 20 décembre 1948, idem, 737) ».

**

On notera au passage que dans son analyse de cet article, l'exposé des motifs se réfère erronément à l'article 23 de la loi du 29 mai 1959. Il faut lire : l'article 24, § 2, 3°.

ART. 17.

L'alinéa 2 est la reproduction quasi littérale de l'article 40 de la loi du 29 mai 1959. Il s'en distingue toutefois sur le point suivant.

Le droit à la pension est reconnu par cette loi dans les termes suivants : « Tout membre du personnel admis aux subventions et en fonction au 1er septembre 1958 ou entré en fonction après cette date peut faire valoir ses droits à une pension... ».

Le texte du projet recourt à une formule plus large : « Tout membre du personnel des établissements et des sections d'enseignement spécial subventionné en fonction à la date d'entrée en vigueur de la présente loi ou entré en fonction après cette date peut faire valoir ses droits à une pension... ».

En vertu de ce texte, tout membre du personnel, admis ou non aux subventions, pourra bénéficier d'une pension.

D'autre part, le texte du projet exclut les membres du personnel des internats, puisqu'ils font partie du personnel, non pas d'un établissement, mais d'un institut.

S'il n'entre pas dans l'intention du Gouvernement de déroger à l'article 40 de la loi du 29 mai 1959, le second alinéa de l'article 17 du projet peut être supprimé, puisqu'en vertu de l'article 21, § 2, du projet, la loi du 29 mai 1959 sera applicable à l'enseignement spécial.

ART. 18.

Alinéa 1er. — Le texte du projet ne fait pas état des attributions que les articles 20 et 21 confèrent au Conseil supérieur. En conséquence, le Conseil d'Etat propose de rédiger l'alinéa 1er comme il l'avait suggéré dans son avis L. 10.136/1 :

« Il est institué au Ministère de l'Education nationale un Conseil supérieur de l'enseignement spécial qui a pour mission de donner, soit

» De Koning bepaalt jaarlijks en forfaitair het bedrag van deze bijdrage, welk aan de gemeenten, en aan de inrichtende macht van vrije scholen wordt uitgekeerd op grond van door de schoolinspectie echt verklaarde staten. »

ART. 15.

Voor een betere lezing voege men de woorden « al naar gelang van het geval » in vóór de woorden « wordt opgemaakt ».

ART. 16.

De Koning wordt gemachtigd de controle en de inspectie te organiseren van de tehuizen en de pleeggezinnen. In een voorgaand advies over een ontwerp van wet op het buitengewoon onderwijs (L. 8719/2) heeft de Raad dienaangaande volgende opmerking gemaakt :

« Ingevolge artikel 10 van de Grondwet. is het binnentreden van een woning, zelfs voor een ondervraging, in geval van verzet van de inwoner niet geoorloofd zonder een bevel van huiszoeking (Cass. 20 december 1948, Pas., 1948, I, 737). Het behoort aan de wetgever te bepalen in welke gevallen, in welke vorm en door welke overheden de controle ten huize en in private scholen zal geschieden (vgl. Cass. 24 mei 1948, Pas. 1948, I, 334; 20 december 1948, Pas. 1948, I, 737). »

**

Terloops dient hier nog te worden opgemerkt dat in de memorie van toelichting bij de ontleding van dit artikel de verwijzing naar artikel 23 van de wet van 29 mei 1959 foutief is. Men dient er te lezen : artikel 24, § 2, 3°.

ART. 17.

Het tweede lid herneemt praktisch artikel 40 van de wet van 29 mei 1959. Er valt echter op te merken dat er enigszins een verschil bestaat tussen beide teksten.

De wet erkent het recht op pensioen in de volgende bewoordingen : « Ieder personeelslid, in de toelageregeling opgenomen en in dienst op 1 september 1958 of na die datum in dienst getreden, mag zijn rechten op een pensioen ... ».

De ontworpen tekst is enigszins ruimer gesteld : « Ieder personeelslid van de gesubsidieerde inrichtingen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs, dat op de datum van de inwerkingtreding van deze wet in dienst is, of na deze datum is in dienst getreden, kan zijn rechten doen gelden op een pensioen... ».

Volgens de voorgestelde tekst zal gelijk welk personeelslid, onverschillig of het al dan niet in de toelageregeling is opgenomen, een pensioen kunnen genieten.

Anderdeels zijn de personeelsleden van de internaten uitgesloten daar ze geen deel uitmaken van het personeel van een inrichting maar van een instituut.

Is het de bedoeling van de Regering niet af te wijken van artikel 40 van de wet van 29 mei 1959, dan is het tweede lid van artikel 17 van het ontwerp overbodig om reden dat ingevolge artikel 21, § 2, van het ontwerp, de wet van 29 mei 1959 van toepassing zal zijn op het buitengewoon onderwijs.

ART. 18.

Eerste lid. De ontworpen tekst maakt geen melding van de bevoegdheid die bij artikelen 20 en 21 aan de Hoge Raad wordt opgedragen. Daarom stelle men dit eerste lid zoals de Raad van State het in zijn advies L.10.136/1 had voorgesteld :

« Bij het Ministerie van Nationale Opvoeding wordt een Hoge Raad voor buitengewoon onderwijs ingesteld die tot taak heeft, hetzij op

d'initiative, soit à la demande du Ministre ayant l'éducation nationale dans ses attributions, les avis prévus aux articles 20 et 21, § 5, 2°, de la présente loi et des avis sur toutes les questions relatives à l'enseignement spécial ».

Alinéa 2. Seuls les représentants des associations reconnues de parents sont susceptibles d'être choisis comme membres du Conseil supérieur. Les conditions auxquelles ces associations devront satisfaire pour être reconnues ne sont toutefois pas indiquées, pas plus d'ailleurs que l'autorité compétente pour procéder à cette agrégation.

D'accord avec le fonctionnaire délégué, il est proposé de remplacer les mots « associations reconnues de parents » par les mots « associations les plus représentatives de parents... ».

*
**

La disposition du dernier alinéa, relative à la prise en charge par l'Etat des frais de fonctionnement, est tellement évidente qu'elle peut être omise.

ART. 20.

Dans la version néerlandaise, il serait préférable de remplacer le mot *ingevolge* par le mot « overeenkomstig ».

L'intitulé de la section première du chapitre VIII ne doit pas annoncer de quelles modifications il s'agit. Les mots « ayant pour objet... articles suivants » doivent dès lors être supprimés.

ART. 21.

§ 1er. Dans la version néerlandaise, il convient de remplacer les mots « de titel » par les mots « het opschrift ».

§ 2. L'article 21 a pour objet d'étendre à l'enseignement spécial les principes de base de la loi du 29 mai 1959 et, à cette fin, compléter l'article 1er de ladite loi. Cette modification n'a toutefois pas pour conséquence de rendre applicables *ipso facto* à l'enseignement spécial toutes les dispositions de la susdite loi. Ce ne sera pas le cas, pour ne citer qu'un seul exemple, de l'article 3 de la loi du 29 mai 1959.

Ainsi qu'il a été observé lors de l'examen de l'article 2 du projet, il y aurait lieu, de toute manière, de modifier ledit article 3 de façon à reconnaître à l'Etat le droit d'organiser un enseignement spécial et de créer, là où le besoin s'en fait sentir, les établissements nécessaires à cet effet. Une observation analogue pourrait être faite concernant d'autres articles de cette loi, tels ses articles 12, 18, 25, 34 et 49. Dans l'ignorance de l'intention exacte du Gouvernement quant à chacune des dispositions légales précitées, le Conseil d'Etat n'est pas en mesure de proposer des textes.

§ 3. En disposant que la condition d'un an de fonctionnement n'est pas requise pour l'admission aux subventions des établissements d'enseignement spécial, le projet ne reconnaît pas pour autant un droit aux subventions. La question demeure de savoir si l'admission aux subventions est subordonnée à une décision ministérielle prise après avis des services d'inspection, comme c'est le cas pour l'enseignement secondaire, ou si les établissements d'enseignement spécial peuvent prétendre au bénéfice des subventions de l'Etat dès qu'ils répondent à toutes les conditions légales, comme c'est le cas pour l'enseignement primaire. Compléter tout simplement l'article 24, § 1er, par la disposition prévue par le projet, ne suffit dès lors pas.

Il faudra, en outre, remanier le § 2 du même article, en tenant compte des caractéristiques propres de l'enseignement spécial.

L'on peut, en effet, se demander si le programme visé à l'article 15 du projet est identique à celui dont il est question à l'article 24, § 2, 2°, de la loi du 29 mai 1959, et si la population scolaire visée à l'article 14, 1°, du projet correspond à celle prévue à l'article 24, § 2, 5°, de la même loi.

eigen initiatief, hetzij op verzoek van de Minister tot wiens bevoegdheid het buitengewoon onderwijs behoort, de in de artikelen 20 en 21, § 5, 2°, van deze wet bedoelde adviezen en ook adviezen over alle vraagstukken in verband met het buitengewoon onderwijs uit te brengen. »

Tweede lid. Alleen de vertegenwoordigers van de erkende verenigingen van ouders komen in aanmerking om lid te worden van de Hoge Raad. Er wordt echter niet aangegeven aan welke voorwaarden deze verenigingen zullen moeten voldoen om erkend te worden; evenmin wordt de voor de erkenning bevoegde overheid aangeduid.

Met instemming van de gemachtigde ambtenaar worden daarom de woorden « de erkende verenigingen van ouders ... » vervangen door « de meest representatieve verenigingen van ouders ... ».

*
**

Het laatste lid, dat de last van de werkingskosten betreft, is zo vanzelfsprekend dat het zonder bezwaar mag worden weggelaten.

ART. 20.

Voor een betere lezing van dit artikel vervangt men in het tweede lid het woord « ingevolge » door « overeenkomstig ».

In het opschrift van de eerste afdeling van hoofdstuk VIII is het overbodig te bepalen welke wijzigingen beoogd worden. De woorden « er toe strekkende ... artikelen » zijn derhalve te schrappen.

ART. 21.

§ 1. Men vervangt de woorden « de titel » door « opschrift ».

§ 2. Artikel 21 heeft tot voorwerp de beginselen die aan de grondslag liggen van de wet van 29 mei 1959 toe te passen op het speciaal onderwijs. Daarom wordt artikel 1 van die wet aangevuld. Deze wijziging heeft niet voor gevolg dat alle bepalingen van die wet *ipso facto* van toepassing zijn op het buitengewoon onderwijs. Als voorbeeld moge het hier volstaan te verwijzen naar artikel 3 van de wet van 29 mei 1959.

Alleszins zou, zoals bij artikel 2 van het ontwerp werd opgemerkt, in dit artikel 3 aan de Staat het recht moeten worden erkend om buitengewoon onderwijs in te richten en de daartoe nodige inrichtingen tot stand te brengen waar daaraan behoefte bestaat. Dezelfde opmerking zou kunnen worden gemaakt voor andere artikelen als bijvoorbeeld de artikelen 9, 12, 18, 25 ... 34 en 49 van de wet. Daar de juiste bedoeling van de Regering de Raad van State niet bekend is voor ieder van de aangehaalde wetsbepalingen, kan hier geen tekst in overweging worden gegeven.

§ 3. Door te bepalen dat de voorwaarde van een jaar werking niet vereist is voor de subsidiëring van inrichtingen voor buitengewoon onderwijs wordt nog geen recht op subsidiëring erkend. De vraag blijft gesteld of de opnemings in de toelageregeling afhankelijk is van een ministeriële beslissing na advies van de inspectiediensten zoals voor het secundair onderwijs, dan wel of de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs een recht kunnen laten gelden op de Staatstoelagen zodra zij aan alle wettelijke voorwaarden voldoen zoals voor het lager onderwijs. Daarom volstaat het niet artikel 24, § 1, zonder meer met de voorgestelde bepaling aan te vullen.

Daarenboven zou ook § 2 van hetzelfde wetsartikel moeten worden herwerkt met inachtneming van de eigen kenmerken van het buitengewoon onderwijs.

Zo rijst de vraag of het leerplan bedoeld in artikel 15 van het ontwerp overeenstemt met die van artikel 24, § 2, 2°, van de wet van 29 mei 1959. Bestaat er overeenstemming tussen de schoolbevolking bedoeld in artikel 14, 1°, van het ontwerp en die van artikel 24, § 2, 5°, van bedoelde wet?

Dans l'ignorance de l'intention exacte du Gouvernement sur ces points, le Conseil d'Etat n'est pas en mesure de proposer des textes.

§ 4. Ainsi qu'il ressort de l'exposé des motifs, il est établi une distinction entre, d'une part, les subventions-traitements du personnel directeur et enseignant et des surveillants-éducateurs et, d'autre part, les subventions-traitements du personnel médical, paramédical, psychologique et social, que le projet appelle « subventions-traitements spéciales ».

Le recours à ces subventions-traitements d'une nature spéciale est-il indiqué ?

En disposant que des subventions-traitements « peuvent » être accordés, le projet ne permet pas de déterminer avec certitude si ces subventions doivent ou non être allouées en vertu d'un droit qui s'ouvre dès que les conditions requises sont réunies. Aussi le Conseil d'Etat n'est-il pas en mesure de proposer un texte pour le nouvel alinéa 2 de l'article 27 de la loi du 29 mai 1959.

D'autre part, l'article 21, § 4, du projet fait état de subventions-traitements pour le personnel auxiliaire d'éducation, subventions qui n'appartiennent cependant pas à la catégorie des « subventions-traitements spéciales ». Il s'agit toutefois ici d'une dérogation à l'alinéa 1er de l'article 27 de la loi du 29 mai 1959, qui, à ce titre, serait mieux à sa place au sein de cet alinéa. La seconde phrase du texte du projet devrait alors être supprimée et l'alinéa 1er de l'article 27 être rédigé comme suit :

« Les prestations subsidiables sont fixées sur la base des normes applicables à l'enseignement de l'Etat pour le même niveau d'enseignement, sauf en ce qui concerne les surveillants-éducateurs pour lesquels les normes sont doublées, à moins qu'ils n'appartiennent à l'enseignement spécial ».

**

Le texte dont le projet prévoit l'adjonction à l'article 27 de la loi du 29 mai 1959 appelle, en outre, les observations de forme suivantes.

Le sens du terme « organisées » n'est pas très clair. Il faut écrire « des normes applicables aux divers types d'enseignement spécial de l'Etat ou... ». Dans sa version néerlandaise le texte ne comporte qu'un alinéa alors que dans la version française il est scindé en deux alinéas. Afin d'éviter toute confusion quant à l'application des règles relatives à la demande, il est préférable de s'en tenir à un seul alinéa comme le fait la version française. On écrira toutefois « toute demande de subventions-traitements pour ce personnel » au lieu de « toute demande de subventions-traitements spéciales ».

Il y a discordance aussi entre les deux versions relativement à la déclaration à produire. Selon la version néerlandaise, la déclaration doit « justifier » (het bewijs leveren) que les fonctions dont il s'agit ne sont pas subventionnées, alors que, selon la version française, elle doit simplement « l'attester ».

Enfin, il convient d'écrire, dans la version néerlandaise, « publiek-rechtelijke » au lieu de « publiekrechtelijke ».

§ 5. La référence que l'alinéa 2 du 2° fait aux différents alinéas est superflue. De plus la rédaction suivante est préférable : « Le montant de ces subventions correspond au coût actuel de la vie et est majoré... ».

Il convient d'observer à cet égard que l'indice des prix de détail a été abandonné et que la loi devra être adaptée à la situation nouvelle.

ART. 22.

Les parents d'enfants handicapés s'acquittent de l'obligation scolaire en faisant inscrire ces enfants dans une école d'enseignement spécial

Daar de precieze bedoeling van de Regering op dit punt niet bekend is, kan hier geen tekst worden voorgesteld.

§ 4. Zoals blijkt uit de memorie van toelichting wordt hier een onderscheid gemaakt tussen de weddetoelagen voor het directie- en onderwijzend personeel en de studiemeesters-opvoeders en anderdeels de weddetoelagen voor het medisch, het paramedisch, het psychologisch en sociaal personeel. De weddetoelagen voor deze laatste reeks van personeelsleden zijn « bijzondere weddetoelagen ».

De vraag is of het aangeraden is te werken met deze bijzondere soort van weddetoelagen.

Waar het ontwerp bepaalt dat weddetoelagen « kunnen » worden toegekend, kan niet met zekerheid worden uitgemaakt of deze « bijzondere weddetoelagen » al dan niet moeten worden toegekend op zodanige wijze dat een recht op toelagen ontstaat zodra de voorwaarden zijn vervuld. Daarom kan hier geen tekst worden voorgesteld voor dit nieuwe tweede lid van artikel 27 van de wet van 29 mei 1959.

Anderdeels wordt in dit artikel 21, § 4, van het ontwerp gewag gemaakt van de weddetoelagen voor opvoedend hulp personeel die echter niet behoren tot de reeks van « bijzondere weddetoelagen ». Het gaat hier echter om een afwijking van het bepaalde onder het eerste lid van artikel 27 van de wet van 29 mei 1959. Die afwijking zou derhalve beter in het eerste lid worden opgenomen. De tweede volzin van de tekst van het ontwerp worde weggelaten en het eerste lid van artikel 27 worde gesteld als volgt :

« De te subsidiëren prestaties worden bepaald op grondslag van de normen die in het onderwijs van de Staat gelden voor dezelfde onderwijsgraad, behalve wat de studiemeesters-opvoeders betreft voor wie, met uitzondering voor het buitengewoon onderwijs, de normen verdubbeld worden. »

**

Bij de voorgestelde tekst tot aanvulling van artikel 27 van de wet van 29 mei 1959 dienen nog enkele vormopmerkingen te worden gemaakt.

In de Franse versie is de betekenis van het woord « organisées » niet duidelijk. Men schrijve « des normes applicables aux divers types d'enseignement spécial de l'Etat ou ... ». Anderdeels is de Nederlandse tekst gesteld in een enig lid, terwijl de Franse tekst in twee leden is ingedeeld. Om alle verwarring te voorkomen betreffende de toepassing van de voorschriften betreffende de aanvraag is het te verkiezen de tekst in een enkel lid te stellen. Men schrijve : « elke aanvraag voor deze laatste weddetoelagen » in plaats van « elke aanvraag voor bijzondere weddetoelagen ».

Er bestaat ook geen overeenstemming betreffende de tekst van de af te leggen verklaring. Volgens de Nederlandse tekst moet de verklaring het bewijs leveren dat het ambt niet gesubsidieerd is, terwijl volgens de Franse tekst moet de verklaring enkel bevestigen (attestant) dat het ambt niet gesubsidieerd is.

Ten slotte schrijve men « publiekrechtelijke » in plaats van « publiek-rechtelijk ».

§ 5. In het tweede lid van het secundo is de verwijzing naar de verschillende leden overbodig. Dit tweede lid zou best worden gesteld als volgt :

« Het bedrag van die toelagen stemt overeen met de huidige levensstandaard en wordt volgens ... ».

Hierbij dient te worden opgemerkt dat het indexcijfer der kleinhandelsprijzen niet meer berekend wordt en dat derhalve de wetgeving aan de nieuwe toestand dient te worden aangepast.

ART. 22.

Door de inschrijving van hun gehandicapte kinderen in een school voor buitengewoon onderwijs of door hun huisonderwijs te verstrek-

ou en veillant à leur instruction à domicile. Il s'indique, dès lors, de modifier l'article 1er des lois coordonnées sur l'enseignement primaire.

La rédaction suivante, qui tient aussi compte de certaines observations de pure forme, est proposée pour l'article 22 :

« Article 22. — § 1er. L'article 1er, alinéa 2, des lois sur l'enseignement primaire, coordonnées le 20 août 1957, est modifié ainsi qu'il suit :

» Ils s'acquittent de cette obligation :

1° en faisant instruire leurs enfants dans une école publique ou privée d'enseignement primaire, moyen ou spécial;

2° en les faisant instruire à domicile.

§ 2. L'alinéa 4 de l'article 23 des mêmes lois est remplacé par la disposition suivante :

« Les retardés pédagogiques sont groupés dans des classes d'adaptation lorsque leur effectif le permet ».

§ 3. Les articles suivants des mêmes lois sont abrogés :

1° l'article 2;

2° l'article 3, alinéas 2 et 3;

3° l'article 69, § 1er, alinéa 4 ».

Enfin, mieux vaudrait incorporer la disposition relative à l'entrée en vigueur de l'article 22, § 1er, à l'article 28 du projet, qu'il y aurait donc lieu de compléter comme suit :

« L'alinéa 3 de l'article 2 des lois coordonnées sur l'enseignement primaire est abrogé le jour de l'entrée en vigueur de l'arrêté royal visé à l'article 20, alinéa 1er, de la présente loi ».

ART. 26.

Au § 1er, les mots « telle qu'elle a été modifiée » sont superflus et peuvent être omis.

ART. 28.

Cet article serait complété comme il est dit à l'article 22 du projet.

La Chambre était composée de :

MM. F. LEPAGE, président du Conseil d'Etat; CH. SMOLDERS et P. VERMEULEN, conseillers d'Etat; J. LIMPENS et S. FREDERICQ, assesseurs de la section de législation; M. JACQUEMIJN, greffier-adjoint, greffier.

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de M. F. LEPAGE.

Le rapport a été présenté par M. A. VANDER STICHELE, substitut de l'auditeur général.

Le Greffier,
(s.) M. JACQUEMIJN.

Le Président,
(s.) F. LEPAGE.

ken, voldoen de ouders aan de leerplicht. Derhalve is het aangewezen, artikel 1 van de gecoördineerde wetten op het lager onderwijs te wijzigen.

Artikel 22 zou, rekening houdend met nog enkele vormopmerkingen, best als volgt worden gesteld :

« Artikel 22. — § 1. Artikel 1, tweede lid, van de op 20 augustus 1957 gecoördineerde wetten op het lager onderwijs wordt gewijzigd als volgt :

« Deze verplichting leven zij na :

1° door hun kinderen te doen onderwijzen in een openbare of private school voor lager, middelbaar of buitengewoon onderwijs;

2° door hun huisonderwijs te verstrekken.

§ 2. Het vierde lid van artikel 23 van dezelfde wetten wordt door de volgende bepaling vervangen :

« De pedagogische achterblijvers worden in aanpassingsklassen gegroepeerd indien hun aantal zulks mogelijk maakt ».

« § 3. De volgende artikelen van dezelfde wetten worden opgeheven :

1° artikel 2;

2° artikel 3, tweede en derde lid;

3° artikel 69, § 1, vierde lid ».

Ten slotte zou de bepaling met betrekking tot de inwerkingtreding van artikel 22, § 1, van het ontwerp best worden overgeplaatst naar artikel 28 van het ontwerp, dat zou worden aangevuld als volgt :

« Het derde lid van artikel 2 van de gecoördineerde wetten op het lager onderwijs wordt opgeheven de dag waarop het bij artikel 20, eerste lid, van deze wet bedoeld koninklijk besluit in werking treedt ».

In § 1 zijn de woorden « zoals gewijzigd werd » overbodig en mogen derhalve worden weggelaten.

ART. 28.

Zoals werd voorgesteld bij artikel 22 van het ontwerp, dient dit artikel 28 te worden aangevuld.

De Kamer was samengesteld uit :

De heren F. LEPAGE, voorzitter van de Raad van State; CH. SMOLDERS en P. VERMEULEN, staatsraden; J. LIMPENS en S. FREDERICQ, bijzitters van de afdeling wetgeving; M. JACQUEMIJN, adjunct-griffier, griffier.

De overeenstemming tussen de Nederlandse en de Franse tekst werd nagezien onder toezicht van de heer F. LEPAGE.

Het verslag werd uitgebracht door de heer A. VANDER STICHELE, substituit-auditeur-generaal.

De Griffier,
(get.) M. JACQUEMIJN.

De Voorzitter,
(get.) F. LEPAGE.